ლამპარი

თფილისი

ოთხშაბათი, 10 (23) მაისი.

1906

წელიწადი პირველი.

ცალკე ნომერი 3 კაპ.

მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ო!

აირჩიეთ სოციალდემოკრატები!

სოციალდემოკრატ-კანდიდატთა სიები

წითლათაა დაბეჭდილი.

№ 18

ყ ო ვ ე ლ - დ ღ ი უ რ ი გ ა ზ ე თ ი.

№ 18

ამომრჩეველთა საყურადღებოთ

რადგანაც ბევრი ამრჩევლების ადრესი ნაჩვენები არ არის სიებში, **მესამე უბნის სოციალდემოკრატიული საარჩევნო კომისია** დღეს, 9 მაისს, დილიდან ნიშნავს მორიგე აგენტს „უპრავაში“, რომელსაც უნდა მიმართონ ამ უბნის ამომრჩევლებმა.

მესამე უბნის სოციალდემოკრატიული საარჩევნო კომისია.

მ ო წ ო დ ე ბ ა

თფილისის ნოქართა ორგანიზაციის ბიურო წინადადებას აძლევს ხაზეინებს, 10 მაისს, არჩევნების დღეს, მაღაზიები დაჰკეტონ, რომ ნოქრებს შეეძლოთ თავისი საარჩევნო ხმით სარგებლობა.

თფილისის ნოქართა ორგანიზაციის ბიურო.

სარდიონ აბულაძე დიდ მადლობას წირავს იმ მასწავლებლებს და ამხანაგებს, რომლებიც 8 მაისს დაესწრნენ მისი ძმის **ნიკოლოზ აბულაძის**, სათავად-აზნაურო სკოლის მეხუთე კლასის შეგირდის, დასაფლავებას.

მ ო წ ო დ ე ბ ა

ამხანაგებო!

ძველ წესწყობილებასთან ბრძოლაში ჩვენ ყოველთვის მივდიოდით მუშათა კლასთან ერთად ხელი-ხელ ჩაკიდებული. როცა ის იწყებდა ბრძოლას, ჩვენ მხარს უჭერდით მას რითაც შეგვეძლო, უერთდებოდით მუშების გაფიცვას და სხვ. და ეხლა, როცა ყველა პარტიები, რომლებიც თავის თავს სოციალისტურს უწოდებენ, შეერთდენ სოციალდემოკრატიის მუშათა კლასის პარტიის წინააღმდეგ, ჩვენ არ ვუღალატებთ მას. მხოლოდ მუშათა კლასის პარტიას შეუძლია იბრძოლოს და მიაღწიოს ხალხის ჭეშმარიტ თავისუფლებას; მხოლოდ ის იქნება მთავრობასთან ყოველნაირი შეთანხმების წინააღმდეგ.

ამხანაგებო, მიეცით ხმა სოციალდემოკრატებს!

თფილისის წვრილ ვაჭართა ბიურო.

მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ო!

აირჩიეთ სოციალდემოკრატიულ პარტიის შემდეგი კანდიდატები.

1 ნაწილი.

1. ავაჯოვი სტეფანე ნიკოლოზის ძე, მუშა.
2. ათაბეგოვი, დიმიტრი ევგენის ძე, ამიერ-კავკასიის რკინის გზის მოსამსახურე.
3. განკევიჩი დავით ალექსანდრეს ძე, ქალაქის გამგეობის მოსამსახურე.
4. გელეიშვილი (ყარიბი) პეტრე პავლეს ძე, ჟურნალისტი.
5. ჯაფარიძე, კონსტანტინე იოსების ძე, ნაფიცი ვექილის თანაშემწე.
6. კალანდაძე, ასლან სამოელის ძე, სამეურნეო საზოგადოების მოსამსახურე.
7. როხლინი, ვლადიმერ იაკობის ძე, ქალაქის გამგეობის მოსამსახურე.
8. თორაზოვი, ბაგრატ არტემის ძე, ვაჭარი.
9. ელიავა, ნიკოლოზ ზურაბის ძე, ნაფიცი ვექილის თანაშემწე.

2 ნაწილი.

1. ვადაჭკორია, სოლომონ ივანეს ძე, ასოთ-ამწყობი.
2. თოთიბაძე, ნოე სიმონის ძე.
3. ბესელიძე, იოსებ ეგნატეს ძე.

3 ნაწილი.

1. ოგანეზოვი, გრიგოლ ნაზარის ძე, ასოთ-ამწყობი.
2. მაისურაძე, გიორგი სიმონის ძე, ასოთ-ამწყობი.
3. ნინიძე, კირილე იესეს ძე, ჟურნალისტი.

4 ნაწილი.

1. კირკავშილი, ივანე გიორგის ძე, მეეზოვე.

თფილისის სოციალდემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციას სახელმწიფო დუმის დეპუტატათ წამოყენებული ჰყავს **ნოე ნიკოლოზის ძე ჟორდანია**, რომელიც დასახელებულია მეათე უბნის ამომრჩევლათ.

მ ო წ ო დ ე ბ ა

მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ო!

10 მაისს თფილისის მცხოვრებლებმა უნდა აირჩიონ 80 კაცი, რომლებიც მომავალში აირჩევენ სათათბიროს წევრს. ამ წევრმა უნდა გამოხატოს სათათბიროში ქ. თფილისის საჭიროება, მისი იმედები, მისი სურვილები.

ღარიბ, ჩაგრულ ხალხის სარგებლობა მოითხოვს, რომ სათათბიროს წევრათ ისეთი კაცი იქნას არჩეული, რომელიც სისწორით იცნობს ღარიბ ხალხის, მუშათა კლასის ცხოვრებას, **რომელსაც მშრომელ ხალხში უცხოვრია**, მშრომელ ხალხის ჭირვარამი საკუთრებით აქვს გაცნობილი, მუშა ხალხის გულისცემა შეუსწავლია, მშრომელ ხალხის სიკეთისთვის წამებულა, მუშა ხალხის კეთილდღეობა თავის მიზნათ დაუსახავს.

აი, ესეთი კაცი საჭიროა აირჩიონ იმ 80 ამომრჩეველმა, რომლებსაც ჩვენ 10 მაისს ავირჩევთ—ვისაც სურს, რომ დუმაში მდაბიო, ღარიბ ხალხის წარმომადგენელი გავიდეს, ის უნდა ეცადოს, რომ 10 მაისსაც მდაბიო, ღარიბ კლასების კანდიდატებმა გაიმარჯვონ.

ღარიბ-ჩაგრულ კლასების პარტიაა **სოციალდემოკრატიული** პარტია. **მხოლოთ ეს პარტია** წამოაყენებს მშრომელ ხალხის კანდიდატებს, **მხოლოთ ეს პარტია** ეცდება, რომ ღარიბ ხალხის კანდიდატებმა გაიმარჯვონ.

ამ პარტიას გამგელებულნი ებრძვიან მდიდარ-შეძლებულ ხალხის პარტიები; ეს პარტიები ყველანი ერთად შეერთდენ და უნდათ თფილისიდან ისეთი კაცი ამოირჩიონ სათათბიროში გასაგზავნათ, რომელსაც მუშა ხალხთან საერთო არა აქვს რა, რომელიც სრულებით არ იცნობს ხალხის ჭირვარამს, რომელიც ფუფუნებაში აღზრდილა და ღარიბ კაცის გულში არ ჩაუხედია. როგორ დაიცავს ასეთი კაცი მუშათა კლასის სარგებლობას? რაც უნდა გულკეთილი იყოს იგი, ის ვერ შესძლებს ჩაგრულ-ყვლეფილ ხალხის სახელით ლაპარაკს.

მხოლოდ სოციალდემოკრატია იბრძვის **ხალხის სრულ გაბატონებისათვის**, მხოლოდ სოციალდემოკრატებს სურთ მეფის თვითმპყრობელობა **ხალხის თვითმპყრობელობაზე** შესცვალონ. ყველა ეს მაძღარი ვაჭბატონები, ყველა ეს რადიკალ-ფედერალისტ-დემოკრატები, ყველა ეს კადეტები გაჭირვების დროს ხალხს გადაუდგებიან; მათ ეს ხშირათ ჩაუდენიათ და არც ეხლა გაუჭირდებათ.

ამხანაგო მუშებო! თქვენი პარტია, თქვენი კლასის სარგებლობა გავალებთ, რომ 10 მაისს ყველანი ფეხზე დადგეთ, ყველანი მოხვიდეთ საარჩევნო ყუთებთან და მოიხადოთ თქვენი **პარტიული ვალი**. ის **პარტიის წევრი არ არის, ვინც თუნდაც ერთ კენჭს დაუკარგავს სოციალდემოკრატიას**! ამხანაგებო! თქვენს პარტიას თქვენი ხმა ესაჭიროება.

ღარიბნო, ჩაგრულნო მოქალაქენო! თუ გსურთ, რომ სათათბიროში ჩაგრულ ხალხის მაგიერ ილაპარაკოს ვინმემ, თუ არა გსურთ, რომ მხოლოდ გასუქებულ ხალხმა დაიცვას თავისი სქელი ჯიბე, მოგროვდით 10 მაისს საარჩევნო დარბაზში და მოიხადეთ თქვენი მოქალაქობრივი ვალი: **მიეცით კენჭი სოციალდემოკრატების კანდიდატებს!** გავაშავოთ ყველა ეს განცხრომის შვილნი, რადიკალები, ქართველი ნაციონალისტ-დემოკრატები, ფედერალისტები, კადეტები.

ღარიბნო და ჩაგრულნო მოქალაქენო! ნუ დაებრიყვენებით განებივრებულ და გალაღებულ კლასებს! ეყოთ, რაც აქამდის იბატონეს!

ღარიბ კლასებმა უნდა აირჩიონ თავისი წარმომადგენლები—სოციალდემოკრატები!

ამხანაგებო! გელით საარჩევნო ყუთებთან!

გაუმარჯოს სოციალდემოკრატებს!

ძირს განებივრებულ კლასების კანდიდატები!

სოც.-დემოკრატების ცენტრალური საარჩევნო კომისია.

2. ტარიელოვი, ნიკოლოზ ზურაბის ძე, მკერავი.
3. კახიანი, გიორგი ვასილის ძე, მკერავი.
4. ქარსიმოვი, გიორგი ზურაბის ძე, მაღაზიის გამგე.
5. კირკაშიძე, იოსებ გიორგის ძე, ასოთ-ამწყობი.
6. ვირსიმოვი, მიხეილ ზურაბის ძე, მუშა.
7. ნავრუზოვი, დანიელ ანდრიას ძე, ზეინკალი.
8. არუციანცი, ივანე იოსების ძე, მასწავლებელი.
9. ნალბანდოვი, ატონ იაკობის ძე, მუშა.

5 ნაწილი.

1. ერზიკიანცი, არამაის არტემის ძე, „კაიწის“ რედაქტორი.
2. ვარნაზიანცი, არშაკ სოლომონის ძე.
3. კაზიევი, კარაპეტ ზაქარიას ძე, ბუღალტერი.
4. ბაგბეუკ-მელიქოვი, ალექსანდრე დავითის ძე, ნოქარი.
5. ქორქაძე, გიორგი გაბრიელის ძე, მკერავი.
6. გულიევი, მიხეილ სტეფანეს ძე, ნოქარი.
7. ბახანოვი, აბრამ აკულიჩი, ვაჭარი.
8. ბერენიძე, ივანე (იგივე ისაკი) ზაალის ძე, ვაჭარი.

6 ნაწილი.

1. ტარევოსიანცი, არაქელ იოსების ძე, მუშა.
2. აბზენიძე, ერმილე ექვთიმის ძე, ზეინკალი.
3. შათირიშვილი, გიორგი ნიკოლოზის ძე, სახლისპატრონი.
4. ორბელოვი, გიორგი სოლომონის ძე,

7 ნაწილი.

1. ივანოვი, ივანე მიხეილის ძე, სახლისპატრონი.
2. თუმშალოვი, მიხეილ ანტონის ძე, მუშა.
3. ვარტანიანცი, ვასილი არკადის ძე, აგრონომი.
4. ხარტიშვილი, დავით გიორგის ძე, მუშა.
5. ნასიძე, პეტრე ზაქარიას ძე, სახლის პატრონი.
6. ხანდამოვი, ვასილი ზაქარიას ძე, ვაჭარი.
7. სიროტენკო, ივანე მიხეილის ძე.
8. მინასიანცი, მიხეილ გერასიმეს ძე, მუშა.
9. ჩიჯავაძე, დიმიტრი თეოფანეს ძე, სახლის პატრონი.
10. ჩიქოვანი, იასე გრიგოლის ძე, ვაჭარი.
11. მარტაშვილი, ნიკოლოზ გრიგოლის ძე, ვაჭარი.
12. ტერ-გევონდიანცი, იოსებ ანტონის ძე, რკინის გზის სამმართველოში მოსამსახურე.
13. აგოლოვი, ნიკოლოზ დიმიტრის ძე, სახლის პატრონი.
14. კარამიანცი, ალექსანდრე ავეტიქის ძე, მემანქანის თანაშემწე.
15. დარბაზოვი, ბაგრატ ავეტიქის ძე, მუშა.

8 ნაწილი.

1. ტომილინი, საველი იაკობის ძე.
2. ბაბოვი, არშაკ სერგეის ძე, ქალაქის ხმოსანი.
3. ბოროდინი, იაკობ თედორეს ძე, სახლის პატრონი.
4. გარდანაშვილი, გიორგი მიხეილის ძე, მღებავი.
5. ხახუტოვი, ივანე ალექსანდრეს ძე, ვაჭარი.

9 ნაწილი.

1. რამიშვილი, ისიდორე ივანეს ძე, პედაგოგი.
2. მამულოვი, ლევან ანტონის ძე, ქალაქის გამგეობის მოსამსახურე.
3. მაჭავარიანი, იოსებ (სოსო) ივანეს ძე, სტოლიარი.
4. ხახანაშვილი, კონსტანტინე თომას ძე, ქალაქის გამგეობაში მოსამსახურე.
5. აბრამიანცი, ნიკოლოზ გოსკანოვის ძე, საბუღალტერო კურსების დირექტორი.
6. ახმეტელაშვილი ნიკოლოზ გიორგის ძე, მასწავლებელი.
7. გოგლიძე, მიხეილ ივანეს ძე, მუშა.
8. ისამანოვი, ნიკოლოზ ევსტაფის ძე, მუშა.
9. მეტეხელოვი, მიხეილ დიმიტრის ძე, მუშა.
10. ქავთარაძე, ეფრემ გიორგის ძე, მუშა.
11. ნაგურსკი, ვლადიმირ ვასილის ძე, ჟურნალისტი.
12. გაგლოევი, დავით გიორგის ძე, სახლის პატრონი.

10 ნაწილი.

1. ჟორდანია, ნოე ნიკოლოზის ძე, ჟურნალისტი.
2. ბაქრაძე, მელიტონ ილიას ძე, წვრილი ვაჭარი.
3. კვინიხიძე, ელეფთერა (იგივე ილია) ალექსის-ძე, წვრილი ვაჭარი.
4. კოსტინი, ივანე იაგორის ძე, მუშა.
5. სადაგაშვილი, გიორგი დავითის ძე, მუშა.
6. დურგლიშვილი, ივანე გიორგის ძე, მუშა.
7. ქეშიშიანცი, ხაჩატურ სერგის ძე, მუშა.
8. ტულუპოვი, ტროფიმ ანდრეის ძე, მუშა.
9. ნიკოლაევი, მიხეილ თედორეს ძე, მუშა.
10. ხერხეულიძე, ზურაბ დიმიტრის ძე, კონდუქტორი.
11. ჯაფარიძე, არჩილ ლევანის ძე, ჟურნალისტი.
12. ზოლნიკოვი, თედორე პავლეს ძე, მეეტლე.

ამომრჩეველთა საყურადღებოთ

საჭიროა ამომრჩევლებმა დაიცვან შემდეგი წესები:

1) არჩევნები მოხდება 10 მაისს და იწარმოებს დილის 9 საათიდან საღამოს 9 საათამდე.

2) თუ ვინმე ამომრჩეველთაგანმა, რომელიც სიაში არის შეტანილი, არ მიიღო ქალაქის თვითმართველობისაგან უწყება—ხმა რომ არ დაკარგოს, ამისთვის საჭიროა გამოცხადდეს პასპორტით ან სხვა რაიმე დოკუმენტით, რომელიც დაამოწმებს მის პიროვნებას.

3) საარჩევნო ბიულეტენზე (რომელზედაც კანდიდატების სახელი და გვარია დაბეჭდილი) არ უნდა იყოს არავითარი წარწერა ამომრჩეველმა სუფთათ უნდა მიიტანოს ბიულეტენი ყუთთან; წინააღმდეგ შემთხვევაში ბიულეტენი გაუქმდება.

4) ზოგიერთი პარტიები სარგებლობენ ჩვენი სახელით და ხალხს აძლევენ თავიანთ ბიულეტენებს. მოვაგონებთ ამომრჩევლებს, რომ სოციალდემოკრატიული ბიულეტენები წითელი ასოებითაა დაბეჭდილი.

5) მე-10 ნაწილში 12 ამომრჩეველია ასარჩევი. ამიტომ ამომრჩეველმა თორმეტივეს ერთად უნდა მისცეს ხმა.

6) შეიძლება ვისმეს რომელიმე, პარტიის მიერ წამოყენებული კანდიდატი პირადათ არ მოსწონს, მარა ხმა რომ არ დანაწილდეს, პარტიის ინტერესი მოითხოვს ყველა პარტიის კანდიდატს ერთად მისცეს ხმა.

სოციალდემოკრატიული ცენტრალური საარჩევნო კომიტეტი.

ა მ ნ ი ს ტ ი ა

ამნისტიის გამოცხადების უკანასკნელ ვადათ 6 მაისს ასახელებდენ, დღეს ათია, მაგრამ ჯერაც არსაიდან არაფერი ამბავია. სახელმწიფო დუმა კი, აგერ თითქმის ორი კვირაა, რაც გახსნილი არის. სახელმწიფო დუმა—ეს თავისუფალ ქვეყნის თავისუფალ მართვა-გამგეობის მომასწავებელი დაწესებულება გახსნილი არის; კანონიერების და მშვიდობიან, კულტურულ განვითარების უზრუნველმყოფი დუმა მოქმედებს, მაგრამ იმავ დროს მოქმედებს დამონავებულ ქვეყნის მმართველთა თვითნებობა, ძალმომრეობა და სამხედრო მდგომარეობის წესები, თუ უწესოება; თავისუფლება თითქოს ხორციელდება და იმავე დროს კი თავისუფლებისათვის მებრძოლნი ციხე-საპყრობილეებში არიან გამომწყვდეულნი; აქა-იქ თითოოროლა პატიმართ ანთავისუფლებენ, მარა უფრო მეტს კიდევ ხელახლა ატუსაღებენ, ან შორეულ ქვეყანაში ასახლებენ. ხალხის ჯალათები და სამხედრო „სამართალი“ სასიკვდილო განაჩენს, სასიკვდილო განაჩენზე სცემს თავისუფლებისათვის თავდადებულთათვის“.

სახელმწიფო დუმის გახსნისათანავე იმპერიის მთელ სიგძე-სიგანეზე მთელ ხალხს, როგორც ერთ ადამიანს გულიდან ამოხდა ერთი ძახილი: „ამნისტია!“ როდესაც დუმის დეპუტატები თავრიდის სასახლისაკენ გამგზავრებულნი გემით ნევაზე მისცურავდენ და ბიუროკრატიულ თვითმპყრობელობის „ბასტილიებს“, პეტრეპავლეს და „ჯვრის“ ციხე საპყრობილეთ—დაუახლოვდენ, ჩამობნელებულ სარკმელებიდან გამოჩნდა მრავლათ გამოწვდილი ხელები; ესენი ხელსახოცებს უქნევდენ ხალხის წარმომადგენელთ; უკანასკნელნი ასეთივე ნიშნებით უპასუხებდენ და სალამს აძლევდენ პოლიტიკურ პატიმართ. „ეს იყო—ამბობს დეპუტატი კარეევი — მოწოდება გასანთავისუფლებლათ. ეს იყო აღთქმა განთავისუფლების“. როდესაც დეპუტატები გაემართენ სახელმწიფო დუმისკენ, მათ ყველგან ეგებებოდა აუარებელი ხალხი და ყველგან გაისმოდა იგივე მოთხოვნა, იგივე ძახილი: „ამნისტია“. დეპუტატები პირობას სდებდენ, ეფიცებოდენ, რომ ხალხის წარმომადგენელნი განახორციელებდენ ხალხის მოთხოვნას.

სახელმწიფო დუმაში პირველივე სიტყვა ეკუთვნოდა ამნისტიას. დეპუტატებმა დუმაში შესვლისათანავე აღიარეს: „პატიოსნება, სინიდისი, მოვალეობა გვიბრძანებს, რომ ჩვენი პირველი აზრი, ჩვენი პირველი თავისუფალი სიტყვა ეკუთვნოდეს იმათ, ვინც საკუთარი თავისუფლება გასწირა ჩვენი ძვირფასი სამშობლოსათვის“. მართალია მალე სახელმწიფო დუმამ ისევ დაიწყო ყოყმანი, უკან დახევა: ამნისტიის დაჟინებული, დაუყოვნებელი მოთხოვნა მთავრობასთან არასასურველ შეტაკებას გამოიწვევს და ეს კი მავნებელი, შემაფერხებელი იქნება დუმის ნაყოფიერ მოქმედებისთვისო და სხ. მაგრამ როდესაც დეპუტატები გამოვიდენ თავრიდის სასახლიდან, მათ კვლავ დაინახეს ხალხის ზღვა, რომელიც ერთხმათ გრგვინავდა: „ამნისტია! ამნისტია!! ამნისტია!!!“ ხალხის მედგარი მოთხოვნა დუმის დარბაზში გადაჰქონდათ უკიდურეს მემარცხენე ოპოზიციას, რომელსაც შეადგენენ გლეხების და მუშების დეპუტატები. დუმამ კვლავ მოიკრიფა ენერგია, მოქალაქობრივი გამბედაობა და როგორც იცით, სეფე-სიტყვის საპასუხო ადრესში დაბეჯითებით მოითხოვა დაუყოვნებელი, საერთო პოლიტიკური ამნისტია.

დეპეშები გვატყობინებენ, რომ დუმის დეპუტაცია, რომელსაც საპასუხო ადრესი უნდა გადაეცა უმაღლესი მთავრობისათვის,

ჯერაც არ მოულიათ სასახლეში ვითომდა სხვა დასხვა ფორმალურ, სასახლის ეტიკეტის შეუსრულებლობის გამო. მთავრობას სულაც არ ეჩქარება ამნისტიის გამოცხადება. დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ მთავრობა არ გამოაცხადებს **სრულ** პოლიტიკურ ამნისტიას, რადგან ეს იქნებოდა ხალხის ერთი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გამარჯვებისკენ გადადგმული. მთავრობა რათ დააკმაყოფილებს დუმის ისეთ მოთხოვნას, რაც მას არ ეპრიანება.. დუმა ხომ მთავრობის უკანასკნელ აქტების მიხედვით და საბოლოო ანგარიშით, მხოლოდ სალაყბო არის, რომელიც სხვა და სხვა რჩევას უდგენს უმაღლეს მთავრობას, „კეთილსაყურადღებოთ“. მთელი საკითხი იმაში არის—დუმა შეიძლებს თუ არა დაიცვას თვისი მოთხოვნა, და თავს იდებს თუ არა მის განხორციელებას? არა, ის ამას ვერ შეიძლებს. მას ეშინიან კონფლიქტისა. ის თანახმათ კადეტების ტაქტიკისა, შეიმუშავებს ვრცელ კანონ-პროექტს ვრცელი პოლიტიკური ამნისტიის შესახებ და მოუცდის ვიდრე ბიუროკრატიის დაგანგებული ჩარხის ტრიალი სახელმწიფო საბჭოში გადაწყვეტილ რასმე იტყოდეს. ბიუროკრატიულ საბუდარის აზრი კი ამნისტიაზე ჩვენ—დუმასთან ერთათ—უკვე ვიცით; იგი წინააღმდეგია ნამდვილ ამნისტიისა. საბჭოს წევრებმა სეფე-სიტყვის ადრეს-პასუხში უკვე განაცხადეს, რომ შესაძლებელია განთავისუფლებულ იქნან მხოლოდ ისინი, „ვინც მცირე წლოვანობისა და მოუფიქრებლობის გამო გადააბიჯეს კანონიერების საზღვარსაო“. სახელმწიფო საბჭო—ვიტეს მეთაურობით—თავისუფლებისათვის ზოგიერთ მებრძოლთათვის ითხოვს შეწყალებას, სასჯელის შემცირებას въ виду обстоятельствъ вину смягчающихъ (დანაშაულობის შემამცირებელ გარემოებათა მიხედვით). ამას, რა თქმა უნდა, არაფერი საერთო არა აქვს ამნისტიასთან. კითხვის ასეთი დაყენება—ამნისტიის ნაცვლათ შეწყალება—სასტიკ შეურაცხყოფას აყენებს ხალხს და სამართლიან აღშფოთებას იწვევს. ამნისტიის მიზანი კი—იურიდიულათ—სწორეთ ის არის, რომ ხალხის არსებული აღშფოთება და მღელვარება ჩააყუჩოს, დააამოს.

მაშ ცხადია დუმის მოთხოვნა სავსებით მაინც არ იქნება დაკმაყოფილებული. დუმა შეიძლებს თუ არა დაიცვას საერო კრების ღირსებას, შეიძლებს თუ არა წინააღუდგეს, რომ ბიუროკრატიულ თვითმპყრობელობამ მისი უფლებები ფეხ ქვეშ არ გათელოს? არა, დუმა თავის და თავათ ამას ვერ შეიძლებს. ამის საბუთს უკვე იძლევა თვით ის კამათი, რაც ამნისტიამ გამოიწვია დუმის დარბაზში. გარდა იმისა, რომ ყველა კადეტი-დეპუტატები და ამ შემთხვევაში მათი თანამოაზრე მემარჯვენენი ერთხმათ გაიძახოდენ: ყოველივე ღონე უნდა ვიხმაროთ თავიდან ავიცილოთ მთავრობასთან შეტაკებაო, ცნობილმა კადეტმა გრედესკულმა მისი ამხანაგების საერთო ტაშის ცემა გამოიწვია, როცა განაცხადა: „ჩვენ თუ გვახსოვს ჩვენი უფლებები, საჭირო არის არ ვივიწყებდეთ აგრეთვე გვირგვინის პრეროგატივებს (უფლებებს). ჩვენ არა გვაქვს უფლება უმაღლეს მთავრობას მოვთხოვოთ რამე, ჩვენ თუ გვინდა რასმე მივახწიოთ, უნდა პატივცემით ვეხვეწებოდეთ“-ო.

ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, რომელ პრეროგატივებზეა აქ ლაპარაკი? რა არის ამნისტია? ფილოლოგიურათ ეს სიტყვა ნიშნავს დანაშაულობის ხსოვნის წარხოცვას. პოლიტიკურათ, აღნიშნავს ისეთ აქტს, რომელიც განთავისუფლებულთათვის აღიარებს, რომ მათ არასოდეს არავითარი დანაშაული არ ჩაუდენიათ. მერე ვისა აქვს უფლება აღიაროს, რომ ესა თუ ის საქციელი არა ყოფილა დანაშაული—ე. ი. არა ყოფილა ქვეყნისათვის, ხალხის კეთილდღეობისათვის საზარალო და მავნებელი? ვისა აქვს უფლება აღიაროს, რომ ესა თუ ის საქციელი დანაშაულობა კი არა, სათნოება, წმინდა მოვალეობის შესრულება იყო და რომ ყველაზე უფრო მეტათ დამნაშავე, ყველაზე უფრო მეტათ სათაყვანოა ხალხისათვის. ამ აღსარების უფლება მიუცილებლათ ეკუთვნის თვითონ ხალხს, ხალხის წარმომადგენლებს. ამნისტია საკანონმდებლო აქტია, ამნისტიის უფლება ეკუთვნის საკანონმდებლო დაწესებულებას, ე. ი. ხალხის წარმომადგენელთა კრებას, პარლამენტს, დუმას, ასეთია დემოკრატიულ კონსტიტუციის პრინციპი. და როცა გრედესკულები აცხადებენ—დუმას არა აქვს უფლება ამნისტია მოითხოვოსო, ამით ისინი სამარცხვინოთ აბუჩათ იგდებენ თავის უფლებას; ამით ისინი, შეიძლება შეუგნებლათაც, ფეხით ქელავენ ხალხის უფლებას და ახანგრძლივებენ ბიუროკრატიულ თვითმპყრობელობის ავაზაკურ არსებობასაც. ამნისტიის უფლება ეკუთვნის დუმას და თუ იგი ამ უფლებას ვერ ანხორციელებს,—ამით ამტკიცებს, რომ იგი თავისთავათ უძლური არის, რომ მას თავისთავათ არაფერის გაკეთება არ შეუძლიან, ვინ უნდა შთაბეროს სახელმწიფო დუმას საჭირო ენერგია, მოქალაქობრივი გამბედაობა, პოლიტიკური უნარი! მხოლოდ ხალხმა, ხალხის რევოლიუციონურ თაოსნობამ; ხალხმა უნდა უკარნახოს დუმას თავისი მოთხოვნები, ხალხმა უნდა აატრიალოს იგი თავის სურვილისამებრ. ხალხის რევოლიუციონური თაოსნობა ვადააქცევს დუმას ხალხის ბატონობა უზენაესობის გამომჭედავ საუკეთესო იარაღათ.

იმ ქვეყანაში, სადაც საუკეთესო, სათაყვანებელ შვილების გამო დედებს შავბნელი ძაძა გადაჰფარვიათ; იქ, სადაც რკინის ურდულით კარი დახშვია იმათ, ვინც საკუთარი თავისუფლება გასწირეს ყველას თავისუფლების მოსაპოვებლათ, იქ სადაც საპყრობილის დახავსებული კედლები აჰფარებიათ თავგანწირულ მებრძოლთ სახალხო თავისუფლებისა და ბედნიერებისათვის, იქ არ შეიძლება წმინდა საპარლამენტო მოქმედებაზე ლაპარაკი, (იქ ჯერ არც არის ნამდვილი პარლამენტი), იქ სიტყვა ეკუთვნის რევოლიუციას!

ბურჟუაზიული პარტიები

II

ვინ არიან ქართველი სოციალისტ-ფედერალისტები.

ერთი ჩვენი მოწინააღმდეგე პარტიათაგანი არის პარტია ქართველ სოციალისტ-ფედერალისტებისა, რომელიც ჩვენს წინააღმდეგ არჩევნებში შეუერთდა ქართველ დემოკრატებს და რადიკალებს. ვინ არის ეს პარტია? რას აღიარებს ის თავის მრწამსათ?

ქართველი ფედერალისტები მოითხოვენ საქართველოსთვის ნაციონალურ-ტერიტორიალურ ავტონომიას. რას ნიშნავს ეს?

საქართველო განსაზღვრული ტერიტორიით უნდა შეადგენდეს სახელმწიფოს ავტონომიურ ნაწილს, ქუთაისის და ტფილისის გუბერნია, ბათუმის, სოხუმის და ზაქათალის ოლქები უნდა შეადგენდენ საქართველოს ტერიტორიას—წერდენ ისინი თავიანთ პროგრამაში, მათი შეხედულებით ამ საზღვრებში იქნება ქართული პარლამენტი, საზოგადო დაწესებულებებში გაბატონებული ენა ქართული ენა, იქნება ქართული მთავრობა, ქართული პოლიცია! მათი აზრით ეს ასე უნდა მოეწყოს არა მარტო საქართველოში, არამედ ყველგან.

რისთვისაა საჭირო ეს?

ნაციონალური დაჩაგვრის და შევიწროების მოსასპობლათ ერის თავისუფლათ განსავითარებლათ—გვეუბნებიან ისინი. კარგი და პატიოსანი—ამის წინააღმდეგ აბა ვინ იქნება!

მაგრამ საქმე იმაშია: ამ გზით გადაიჭრება ჩვენში ნაციონალური კითხვა? მართლა მოისპობა ნაციონალური ჩაგვრა და დამყარდება ძმობა და სიყვარული ერთა შორის? თუ კიდევ უფრო გამწვავდება საქმე? გავარჩიოთ!

სოციალდემოკრატია წინააღმდეგია ყოველნაირი ჩაგვრის და შევიწროებისა,—ის წინააღმდეგია იმის, რომ ერთმა ერმა მეორე ერი დაჩაგროს. სოციალდემოკრატიის ადგილი ყოველთვის დაჩაგრულთა გვერდში არის.

მარა ჩვენ წინააღმდეგი ვართ ქართველ ფედერალისტების ნაციონალური პროგრამის. წინააღმდეგი ვართ სწორეთ იმიტომ, რომ ეს პროგრამა არ სპობს ნიადაგს ერთა შორის, მტრობისა და შუღლის ჩამოგდების—პირიქით ის ქმნის ისეთ პირობას, სადაც ერთა შორის ბრძოლა და შეხლა შემოხლა აუცილებელია.

კავკასია დასახლებულია ათასნაირი ერით. აქ არიან ქართველები, სომხები, თათრები, ოსები, ლეკები, რუსები და სხვა. ესენი ყველა შედარებით პატარა ერებია და ერთმანეთში არეულათ ცხოვრობენ—ტფილისის გუბერნიაში მაგ. ცხოვრობენ ქართველები, სომხები, თათრები, ოსები და სხვ. რას მოასწავებს ამ შემთხვევაში ქართველი ფედერალისტების მოთხოვნილება: ნაციონალურ ტერიტორიალური ავტონომია? ტფილისის გუბერნია საქართველოს ტერიტორია იქნება—გაბატონებული ერი აქ ქართველი ერი დარჩება, გაბატონებული იქნება ქართული ენა, ქართული მთავრობა, ქართული სახელმწიფო და საზოგადო დაწესებულებები. დანარჩენი ერები! ისინი აუცილებლათ დაჩაგრული იქნებიან. სცენაზე გამოჩნდება გაქართველების პოლიტიკა, სომხების ტერიტორიაზე—გასომხების,—თათრებისაზე—გათათრების. ერთი სიტყვით თვითეული ერის ბურჟუაზიას ფართოთ გადაეშლება ასპარეზი სხვა ხალხის დასაჩაგრავათ. კავკასია გადაიქცევა აქ არსებულ ერთა შორის ბრძოლის მოედნათ. დღეს თუ ჩვენ მოწამე ვართ სომეხ-თათართა ხოცვა-ჟლეტისა, ხვალ მოწამე ვიქნებით ქართველ-სომეხთა, ქართველ თათართა და სხვ. შეტაკების. განა ეს არის ნაციონალური კითხვის გადაჭრა?

მარა ამაზე ქართველი ფედერალისტები ჩვენ გვეუბნებიან: როგორი განა ჩვენ სხვას დავჩაგრავთ? არა ჩვენ ყველას ლმობიერათ და სამართლიანათ მოვეპყრობით, ჩვენ მათ არ ვაწყენინებთ! ფილისტერებო! განა ეს კმარა? აბა ვინ ... ყვის, რომ მე სხვისი დაჩაგვრა მინდა ... აბა ერთი კითხეთ მეშჩერსკის, გრინგმუტ... და სხვა რუსების ნაციონალ-რეაქციონ... რებს? ისინი გეტყვიან, რუსები კი არ ... რუსებს სჩაგრავენ განაპირა ქვეყნებში, ... გილობრივი მკვიდრი ფეხ ქვეშ სთელ... რუსთა ინტერესებს, გადაიკითხეთ მათი ... წერები, თუ თქვენთვის თვალთა ხედ... არ უღალატნია! თქვენ სიტყვით ხართ ... თა თანასწორობის და თავისუფლების მ... ხრე—საქმით კი მისი დაუძინებელი მტ... ბრძანდებით. თუ—თქვენ გაბედავთ და ... ყვით ქართველი ბურჟუაზია არ დაჩაგ... საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვ... ერებსო? ჯერ ავტონომია არ დამყარ... ლა და ქართველი და სომხის ბურჟუ... იმის მეცადინეშია, რომ რამე ნაირათ ხ... წააკიდონ ერთმანეთს, ქართველი ... ვად-აზნაურობა და ბურჟუაკები გას... წლის გაზაფხულზე აშკარა აგიტ... ეწეოდენ ქართლის გლეხებში ოსების ... ნააღმდეგ. ტყუილათ კი არ მიწ... მათ (ქართ. თავად-აზნაურებს, სამღვდელ... ბას და ბურჟუაზიას) ფედერალის... პროგრამა?

დიახ, სოციალდემოკრატია წინააღ... ია და იქნება ამ პირობებში თქვენი ... გრამის. ამ პირობებში გიმეორებთ, რა ... თქვენ ხშირათ მოგყავთ მაგალითი ... ქვეყნის სოციალდემოკრატიის: იცო... რომ ავტონომიის კითხვა ჩვენთვის ... ციპის კითხვა არ არის. ზოგ პირობ... ჩვენ არა თუ ავტონომიის, სრულიად ... შორების მომხრეც კი ვქნებით. ჩვენ ... ვართ სახელმწიფოს მთლიანობის დ... ლი. ჩვენ მოვითხოვთ ყველა ერის ... თვით გამორკვევის უფლებას. თქვენ ... გესმით რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნი... რომ თუ ხალხის ინტერესები მოით... ავტონომიის მომხრეც ვიქნებით და ... ყოფისაც. მაგრამ ბურჟუაზიულ აზ... ბას ვერ გაუგია, რომ თვითგამორ... მარტო ავტონომიაში არ გამოიხატებ... ვთხოულობთ მაგ. კავკასიისათვის ... საოლქო თვითმართველობას. ჩვენ ვამ... რომ ამ თვითმართველობამ გადაწყვ... ენის, სკოლის და სხვა ასეთი საკი... ეს არის ნაციონალური კულტურის ... კითხვა, ამით ჩვენ ვსპობთ ნაციონა... დაჩაგვრის ნიადაგს. მარა თქვენ ნაც... ლური კითხვა სხვანაირათ გესმით—... თვის ნაციონალური კითხვა ნაციონა... კაპიტალის, ნაციონალური მიწა-წყლ... ცვაა.

ფელეტონი

რუსეთის სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტიის შეაერთებელი სიეზდი

მიუხედავათ ბევრნაირი დაბრკოლებისა რუსეთის სოც.-დემ. მუშათა პარტიის შეაერთებელი სიეზდი მოხდა. დიდი და საპასუხისმგებლო მოვალეობის შესრულება ედო წინ ამ კრებას. აქ უნდა მომხდარიყო ლიკვიდაცია რასკოლის და შემუშავებულიყო ერთი ტაქტიკა მთელი პარტიისათვის. ამავე კრებას წინ ედო მეორე სერიოზული საკითხი—ნაციონალურ სოციალდემოკრატიულ ორგანიზაციებთან შეერთება. აქ უნდა პირის-პირ წარსდგომოდენ ერთმანეთს რუსეთის სოც.-დემ. მუშათა პარტიაში არსებული ორი მიმდინარეობა. რა იქნება? ყველას წინ ედგა ეს კითხვა. ზოგი იმედოვნებდა, ზოგი კი უფრო პესიმისტურათ უყურებდა საქმეს. ყველა მოუთმენლათ ელოდა კრების გახსნას და მისი მუშაობის რეზულტატებს. ბოლოს, როგორც იყო, გავცილდით ორთავიან არწივის სამფლობელოს და თავისუფალ ქვეყანაში ამოვყავით თავი. კრება გაიხსნა. მას დაესწრო 160 კაცამდე, რომელთა შორის 111 კაცი გადამწყვეტი ხმით იყო, დანარჩენები კი სათათბიროთი. მოწვეული იყვენ სტუმრებათ აგრეთვე ნაციონალური ორგანიზაციების წარმომადგენლები. პრეზიდიუმის არჩევის შემდეგ კრებამ გამოიმუშავა კითხვების გარჩევის შემდეგი წესრიგი: 1) აგრარული საკითხი, 2) ტაქტიკური კითხვები, 3) ნაციონალური კითხვა და ნაციონალურ ორგანიზაციებთან შეერთება და 4) წესდების გამომუშავება და არჩევნები.

აგრარულ საკითხის შესახებ კრებაზე წამოყენებული იქნა სამი პროექტი: ნაციონალიზაცია (ლენინის პროექტი), მუნიციპალიზაცია (მასლოვის და პლეხანოვის) და გაყოფა (ბარისოვის). იყო აგრეთვე წამოყენებული მეოთხე პროექტი, რომლის მომხრეები ამტკიცებდენ, რომ ჩვენ—სოც.-დემოკრატიამ მხარი უნდა დაუჭიროთ გლეხებს მიწების კონფისკაციის საქმეში. ხოლო რაც შეეხება იმ კითხვას, თუ როგორ მოიხმაროს გლეხკაცობამ ჩამორთმეული მიწები, რანაირი მიწათმფლობელობის ფორმა დამყარდეს—ეს ჩვენი საქმე არაა. ეს როგორც უნდა გლეხკაცობამ ისე გადაწყვიტოს, ჩვენ ამაში არ ჩავერევითო—ამბობდენ ისინი. მარა როგორც დაეტყო თავიდან ამ შეხედულების მომხრეები ბევრნი არ ყოფილან კრებაზე.

ბევრთათვის მოულოდნელი იყო ლენინის პროექტი, რომელმაც დიდი კამათი გამოიწვია კრებაზე. მარა ავტორი მით ამართლებდა თავის პროექტს, რომ თუ დემოკრატიული რესპუბლიკა დამყარდება, ჩვენ არ უნდა გვეშინოდეს ნაციონალიზაციის მოთხოვნის—პირიქით, ლოღიკურათ გამომდინარეობს თვითმპყრობელობის ღამარცხების და დემოკრატიის გამარჯვებისაგან. გლეხკაცობაც ადვილათ დაუჭერს ნაციონალიზაციას მხარს, რადგან გლეხების მოძრაობა, როგორც ყოველი ღრმა სახალხო მოძრაობა—მიმართულია მიწაზე კერძო საკუთრების მოსპობისკენო.

მოწინააღმდეგენი ამბობდენ, რომ სოც.-დემ. თუმცა პრინციპიალურათ მიწის ნაციონალიზაციის წინააღმდეგი არ არის, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ რუსეთში დემოკრატიული რესპუბლიკის დამყარებით შეიქნება ისეთი პირობები, რომ შესაძლებელი და სასურველი იქნას მიწების სახელმწიფოს ხელში გადასვლა. სოც.-დემოკრატია მოითხოვს მიწის ნაციონალიზაციას მხოლოდ ისეთ პირობებში, სადაც ერთი მხრით არსებობს მკვიდრი დემოკრატიული წესწყობილება, მეორე მხრით რენტა ისე გაიზარდა, რომ მიწაზე კერძო საკუთრების არსებობა საშიშ მდგომარეობაში აგდებს მცხოვრებთა კეთილდღეობას და ხელს უშლის საწარმოო ძალთა შემდეგ განვითარებას. დღეს კი რუსეთში სულ სხვა მოვლენა ხდება. გლეხთა მოძრაობა მიმართულია ფეოდალური კერძო საკუთრების წინააღმდეგ და არა საზოგადოთ კერძო საკუთრების წინააღმდეგ, რომ გლეხები. დღეს იბრძვიან იმისთვის, რომ თვითონ მიიღონ მიწა. ამ მხრით მიწის ნაციონალიზაცია საშიშიც არის რევოლიუციისათვის, ვინაიდან ნაციონალიზაცია გულისხმობს ყველა მიწების სახელმწიფოს ხელში გადასვლას, და მაშასადამე, იმ მიწებისაც, რომელიც დღეს გლეხების კერძო საკუთრებას შეადგენენ. სოც.-დემ. ასეთი პროგრამით მათ რევოლიუციის წინააღმდეგ აამხედრებს. განმანთავისუფლებელ მოძრაობაში ისინი დაინახვენ არა თავის ხსნას, არამედ დაღუპვას, და ამნაირათ გაჩნდება გლეხთა ვანდეა.

ამხ. პლეხანოვმა აღნიშნა ნაციონალიზაციის მეორე ცუდი მხარე. ის ამბობდა: ვთქვათ, რომ რევოლიუციამ გაიმარჯვა და დემოკრატიული რესპუბლიკა დამყარდა. ეს იმას არ ნიშნავს, რომ რეაქციონური ძალები ისევ არ წამოყოფენ თავს—რესტოვრაცია არ მოხდება. რესტოვრაცია მოსალოდნელია, მით უფრო მოსალოდნელი იქნება ის თუ მიწის ნაციონალიზაცია განხორციელდება. რუსეთის აბსოლიუტიზმი აღმოცენდა და განვითარდა აზიურ აგრარულ ურთიერთობის ნიადაგზე. მისი ისტორია ამ მხრით არ გავს დასავლეთ ევროპის აბსოლიუტიზმის ისტორიას. მთავრობას ხელში შერჩება ისეთი ძლიერი მატერიალური ძალა, როგორიც არის მიწები, და აი ამ ნიადაგზე ადვილათ წამოყოფენ თავს ძველი ძალები. მე არ მჯერის,—განაცხადა პლეხანოვმა,—რომ ამხ. ლენინი ნაციონალიზაციის იცავს, ის მიიყვანა ამ დასკვნამდე მისმა ყალბმა შეხედულებამ რევოლიუციაზე. მას გონია, რომ ხელში ჩავიგდებთ მთავრობას და მერე ვერავინ ვერ გამოგვგლეჯს ძალას ხელიდანო.

თავიდან ეტყობოდა, რომ კრებაზე ლენინის პროექტის მომხრენი ცოტანი იყვენ. ამიტომ თავისი პროექტი მან უკან წაიღო და შეუერთდა გაყოფის მომხრეებს. მარა სიეზდმა ხმის უმრავლესობით მიიღო მუნიციპალიზაცია იმ შესწორებით, რომ თუ სადმე პირობები ხელს არ შეუწყობენ მას ანდა გლეხები წინააღმდეგი იქნებიან მუნიციპალიზაციის, სოც.-დემოკრატია მიემხრობა გაყოფასაც, ვინაიდან კრება გამოდიოდა იმ შეხედულებიდან, რომ პარტიამ ძალათ არ უნდა მოახვიოს თავზე გლეხკაცობას თავისი განზრახვა.

შემდეგ ამისა კრებაზე დაისვა გასარჩევათ ტაქტიკური კითხვები. აქ წარმოდგენილი იყო ცალცალკე რეზოლიუციები უმცირესობის და უმრავლესობის მხრით, მარა კრებამ მაინც აირჩია კომისიები ორივე ფრაქციის წარმომადგენლებისაგან რეზოლიუციების შესადგენათ. მარა კომისიებში შეთანხმება ვერ მოხდა და ფრაქციების წარმომადგენლებს ცალცალკე გამოჰქონდათ რეზოლიუციები. ამ კითხვებზე კამათის დროს ნათლად და სავსებით გამოირკვა ორი შეხედულება რევოლიუციაზე. მეუმრავლესენი ამბობდენ, რომ დემოკრატიული რევოლიუციის მთელი ისტორია რუსეთში აშკარათ გვიჩვენებს, რომ მოძრაობა სულ უფრო და უფრო მკაცრ სახეს ღებულობს. მათი შეხედულებით ჯერ იყო საერთო პოლიტიკური გაფიცვა, მერე კიდევ უფრო მაგარი გაფიცვა, შემდეგ კი ეგრედ წოდებული „გაფიცვა-აჯანყება“, ეხლა კი მოძრაობა შეიარაღებულ აჯანყებასთან გაჩერდა, რომ ამას იქით სხვა გზა აღარ არის (იხილეთ მათი რეზოლიუცია შეიარაღებულ აჯანყებაზე Пар. Из. № 2). ამიტომ პარტიის მთავარი მიზანი უნდა იყოს დღეს შეიარაღებული აჯანყების მომზადება—დრუჟინების დაარსება და სხვა,—ერთი სიტყვით დღეს პარტიამ მთავარი ყურადღება უნდა მიაქციოს რევოლიუციის ტეხნიკურ მხარეს. რასაკვირველია, ამ შემცდარი შეხედულებიდან მათ გამოყავდათ შემცდარი დასკვნა. კონსტიტუციონურ შენებას (конституціонное строительство) უპირდაპირებდენ ეგრეთ წოდებულ პირდაპირ რევოლიუციონურ (непосредственно революціонную) ბრძოლას. მათი აზრით, მაშასადამე, თუ რომელიმე ქვეყანაში რევოლიუცია სწარმოებს და ამ დროს იკრიბება გლახა პარლამენტი—ეს რევოლიუციის შესუსტებას ნიშნავს—კიდევ მეტი—ის რევოლიუციას შეაჩერებს. კერძოთ რუსეთში—ამტკიცებდენ ისინი—თუ გვინდა დღეს რევოლიუციამ ნორმალური გზით იწარმოვოს, ხალხს არ უნდა მივაღებინოთ მონაწილეობა ისეთ წარმომადგენლობითი დაწესებულებაში, როგორიც არის სახელმწიფო სათათბირო. მასში მონაწილეობის მიღება ხალხს გადააცდენს რევოლიუციის გზას. მათ თუ დავუჯერებთ ხალხმა თვითონ შეიგნო ეს. გასული წლის ბოლოს მომხდარმა ამბებმა—ხალხის ფართე მასსას გაუქარწყლა კონსტიტუციური ილიუზიები. და ნათლათ დაანახვა მათი მავნებლობა და სხვა. (იხ. მეუმრ. რეზოლიუცია: თანამედროვე მომენტი დემ... ტიულ რევოლიუციაში пар. из. ... ასე, რომ ხალხში არ არსებობს ან ... არსებობს კონსტიტუციური ილი... ის უკვე დარწმუნდა, რომ ს... პირდაპირი ბრძოლა—ე. ი. შეი... ბული აჯანყების შემწეობით დ... ტიული წეს-წყობილების დამყარება... დან დასკვნა ასეთია: ვინც ეუბნება ... თათბიროს არჩევნებში მონაწილეობ... ღეო, ის ნებით თუ უნებლიეთ რევ... ციას წინ ეღობება, ხალხს რევოლ... ენერგიას უნელებს და მთავრობის ... ხელს უწყობს. გამოდის, რომ ხალ... ლიტიკურათ უკვე მომზადებულია, ... მხოლოდ ტეხნიკური მომზადება. ... ტყვით ჩვენ მივაღწიეთ იმავე აზ... დემოკრატიის მიზანი ტეხნიკურათ მ... აჯანყების ტეხნიკურათ მომზადებ...

ამნაირი შეხედულებით იყო გა... ლი მეუმრავლესეთა ყველა ტაქტ... ზოლიუციები.

კრების უმრავლესობამ უარყო ეს ... ღულება. სახელმწიფო სათათბირო... ბულ იქნა რეზოლიუცია, სადაც ... უარყოფილია ბოიკოტის ტაქტიკა. ... ლიუცია აღიარებს, რომ სოც.-დე... ტიის ტაქტიკა იქითკენ უნდა იყოს ... თული, რომ სახელმწიფო სათათბირ... ქციის იარაღიდან რევოლიუციის ი... გადააქციოს, რომ რუსეთის რევოლ... ობიექტიური პირობები აუცილებლ... მოიწვევს კონფლიქტს მთავრობასა ... თათბიროს შორის. სოც.-დემოკრატ... და ეცადოს და თავისი მოქმედებით ... წვავოს ეს კონფლიქტი, როგორც მ... ბასა და სათათბიროს შორის, ისე თ... თათბიროში არსებულ სოციალურ ... მენტებს შორის. ეს უნდა მოხდეს, რ... გარედან ძალდატანებით, აგრეთვე ... დანაც. ამიტომ დღეს სათათბიროში ... ბულ იმ სოციალდემოკრატებისაგან, ... ლებიც პარტიის წევრათ ითვლებ... თავის სათათბიროში მოღვაწეობის ... პარტიის ხელმძღვანელობის ქვეშ და... —შესდგეს ეგრეთ წოდებული სათა... პარტიის სოც.-დემოკრატიული ჯგუფ... გორც წარმომადგენელი; აგრეთვე ...

ჩვენმა ხალხმა თქვენ დაგიმტკიცათ, რომ ის თქვენ მადის ვერ დააკმაყოფილებს, თქვენი ბურჟუაზიული წადილის შესრულებას ხელს ვერ შეუწყობს. ასეთია ფაქტი.

ჩვენი ხალხის თვითგამორკვევა ამ გზით ხდება.

რას იზამთ!

ამხანაგი.

ახალი ამბები

✦ 8 მაისს ქალაქის საბჭოს დარბაზში საბჭოს ხმოსნების კრებაზე ზოგიერთებმა სურვილი განაცხადეს კიდევ **იშუამდგომლონ სამხედრო წესების მოხსნის შესახებ.** ამასთან განაცხადეს სურვილი, რომ დღეს 10 მაისს ქალაქში პატრულები არ დადიოდენ და არც საარჩევნო პუნქტებს იცავდენ. ქალაქის თავმა განაცხადა, რომ ამის შესახებ მას უკვე ქონდა მოლაპარაკება გენერალ-გუბერნატორთან, რომელსაც წარუდგინეს სია იმ შენობებისა, სადაც არჩევნები მოხდება. გენერალ-გუბერნატორს განუცხადებია, რომ არჩევნების შემდეგ ალექსანდრეს ბაღი გაიღებაო.

✦ **მოქალაქეთა საყურადღებოთ** ვაცხადებთ, რომ გენერალ-გუბერნატორის განკარგულებით დღეს **ვაჭრებს შეუძლიათ თავიანთი სავაჭროები დაკეტონ.**

✦ სწორე ადრესების უქონლობისა გამო დამტარებლებმა დროზე ვერ მოასწრეს საარჩევნო ბარათების რამდენიმე ნაწილის ჩაბარება დანიშნულებისამებრ. ამისათვის ვაცხადებთ **ამრჩეველთა საყურადღებოთ,** რომ მათ შეუძლიათ ეს ბარათები მიიღონ საარჩევნოთ დანიშნულ ადგილებში დღეს დილის 8 საათიდან. ამასთან ამათ უნდა წარმოადგინონ პიროვნების შემამოწმებელი საბუთები. ამომრჩეველთა კრებებს საგანგებო ყარაულები არ ეყოლება და ამიტომაც საჭიროა მოქალაქეთა მხრივ სრულის წესიერების დაცვა.

✦ ქალაქის გამგეობაში, როგორც მკითხველებმა იციან, **საარჩევნო სიებს** პირველ ხანებში რამდენიმე ამ საქმისთვის მოწვეული ახალგაზდები სწერდენ და კარგადაც ასრულებდენ თავიანთ მოვალეობას, მაგრამ დღიურ სამუშაო ფასის გამო სტატისტიკურ ბიუროს გამგესა და ამათ შორის კონფლიქტი მოხდა. ამ მიზეზით ყველანი დათხოვნილი იქმნენ. ამათ შემდეგ სიების და საადრესო ბარათების შემდგენლებათ ქალაქის გამგეობაში მოწვეულ იქმნენ თვით გამგეობაში მოსამსახურეები, რომელნიც რიგიანათ ვერ გაუძლვენ საქმეს. ადგილობრივ ორგანიზაციის წარმომადგენელთ წინადადება მისცეს სიისა და ბარათების შემდგენ განყოფილებას დაეჩქარებინათ საქმე და ამ მიზნით სხვებიც მოეწვიათ. მოიწვიეს კიდევაც, მაგრამ გვიანღა იყო, საარჩევნო ბარათები ბევრი დარჩა დაურიგებელი ადრესების უქონლობისა და სხვა მიზეზის გამო. თითქმის ორი მესამედი საარჩევნო ბარათებისა ადრესებით არ არის აღნიშნული.

✦ ორშაბათს, 8, მაისს თფილისის სამხედრო სასამართლომ გაარჩია საქმე **მინგრელსკი პოლკის** „ვოლნოოპრედელიაუშჩის“ ბესარიონ ძნელაძისა, რომელსაც ბრალათ ედებოდა სალდათებში არა-ლეგალურ ლიტერატურის გავრცელება. ძნელაძეს 20 დღით ციხე მიუსაჯეს.

✦ **საარჩევნო კურიოზები:** საარჩევნო ბარათების ერთი დამტარებელი, როგორც გადმოგვცეს, ერთ ადგილას დაუპატიმრებიათ, რადგან საარჩევნო ბარათები და ბიულეტენები პოლიციელებს პროკლამაციები გონებიათ, საპოლიციო უბანში წაუყვანიათ და მხოლოდ იქ შეუტყვიათ ნამდვილი ამბავი. ბარათების დამტარებლები ერთსა და იმავე დროს ადრესატების სახლში აგიტაციას ეწეოდენ, იყო ასეთი შემთხვევა, რომ ადრესატს უკითხავს—რას ქვია დუმა, რა მოხელეა, რა გინდათ? არ დაგველუპოთ და ხიფათს არ გადაგვკიდოთო.

✦ გუშინ, 9 მაისს კრება იყო თფილისის სასოფლო-სამეურნეო ბანკის წევრთა. კრებამ დაადგინა ბანკიდან გატაცებული ფულები საწევრო-გადასახადებით შეავსოს 3 წლის განმავლობაში. მოკლულ განძიელის მაგიერათ ბანკის თავმჯდომარეთ მის ადგილზე ამოირჩიეს ბ-ნი მიქელაძე.

სათათბიროს არჩევნები

სიღნაღი. აირჩიეს 196 ხმით დათა დავითის ძე ნადირაშვილი—**სოციალდემოკრატი.**

გარეთ-კახეთი. წვრილ-მესაკუთრეთა კრებაზე, 7 მაისს, სართიჭალაში გამოცხადდა 53 ამომრჩეველი. საიდუმლო კენჭის ყრით ხმის უმეტესობით ამორჩეულ იქნა ათი ამომრჩეველი სამაზრო კრებაზე დასასწრებლათ 11 მაისისათვის: ივ. გ. მაისურაძე, ვას. ლადაძე, ზ. ბილანიშვილი, ელისე გაჩეჩილაძე, გ. ბილანიშვილი, გ. ღ. ქორქაშვილი (სოც.-დემოკრატები), ივ. ბაქრაძე (ფედერალისტი), მღ. გ. ივ. ნახუცრიშვილი (პროგრესისტი), მღ. ივ. ზაბახიშვილი (?!), დ. შინჯიკაშვილი (პარტიის გარეშე). სულ 6 სოციალდემოკრატია, 1 ფედერალისტი, 1 პროგრესისტი, 2 პარტიის გარეშე. შეიდი ხაშმელია, ორი პატარძეულელი და ერთიც მარტყოფელი.

— **გორი.** დეპეშით უკვე გაუწყეთ, რომ სახელმწიფო სათათბიროში ამომრჩევლათ ქ. გორიდან არჩეულ იქნენ გორის სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციიდან წამოყენებული კანდიდატები: ყოფილი სტუდენტი დავით შელიქაშვილი და მასწავლებელი ვასო ხახანაშვილი.

ფედერალისტებმა ჯერ წამოაყენეს ნიკო ლომაური და თფილისის სათავად-აზნაურო გიმნაზიის ინსპექტორი შიო ჩიტაძე, მაგრამ შემდეგ ლომაური გამოიწვიეს და კანდიდატათ წამოაყენეს „უფრო დიდკაცი“—პროფესორი ალექსანდრე ხახანაშვილი, რომელსაც თორმეტ მანეთიანი ტელეგრამმით შეეკითხნენ თანახმა იქნები თუ არა, რომ აგირჩიოთ სათათბიროში, რადგანაც „ხალხს სწორეთ თქვენი არჩევა სურსო“. ბ-ნ ხახანაშვილისაგანაც მიიღეს თანხმობის და მადლობის დეპეშა. ინტელიგენტთა ჯგუფმა, რომელმაც დეპეშა გაუგზავნა პროფესორ ხახანაშვილს ხალხის სახელით, დაივიწყა (თუ კი ოდესმე ახსოვდა), რომ ჯერ საჭიროა ხალხის გაცნობა, რომლის ხელმძღვანელობასაც კისრულობენ და აი ამ „დავიწყებას“ ანუ უკეთ რომ ვთქვათ შეუძლებლობის ბრალია, რომ მატრაკვეცური არა მკითხაობა მავნებელია და მავნებელია მხოლოდ არამკითხეთათვის: „ხალხმა“ დაამტკიცა, რომ მას აპეკუნობა არა სჭირია (და არც ფედერალისტთა აპეკუნია) და აირჩიეს ის, ვინც უნდოდა.

ამიერიდან ამ ვაჟბატონებს ეცოდინებათ, რომ ხალხის სახელით თავიანთი წადილის განხორციელება არ შეიძლება, რომ ამგვარ მეტიჩრობას არ აპატიებს მას ის „ხალხი“, რომლის მოსარჩლეთ დღეს ვინ გინდა რომ არ გამოდის, ოღონდაც თეთრი კენჭები ჩაიჩხრიალონ. გორის კადეტებმაც ერთ კანდიდატათ იგივე პროფესორი წამოაყენეს, რაც ფედერალისტებმა და მეორე კიდევ ქ. გორის ადვოკატი ნინო ნატროევი. კადეტებისგან და ფედერალისტებისგან ერთი და იგივე კანდიდატების წამოყენება საგულისხმეროა, თუმცა და ეს ვაჟბატონები გაიძახიან კი, რომ მათ, ფედერალისტებს კადეტებთან საერთო არა აქვთ რა.

ხუთ მაისს ღამის თერთმეტ საათზე დასრულდა კენჭების თვლა. 685 ხმიდან 431 თეთრი მიიღო ამხანაგმა შელიქაშვილმა, 426—ამხანაგმა ვასო ხახანაშვილმა; 242 თეთრი პროფესორმა ხახანაშვილმა (კადეტების და ფედერალისტების კანდიდატია) 233 ხმ.—შიო ჩიტაძემ, სამი თეთრი კენჭი კერძო ვექილმა ნატროევმა. როგორც კურიოზული ფაქტი აღსანიშნავია აგრეთვე ის გარემოება, რომ თვით ბ-ნმა საბოძმაც (საბოქალაქოს თავია ამ ჟამათ) მიიღო ერთი თეთრი კენჭი! ეს ის საბოა, რომელმაც შარშან ზაფხულს დასწერა სხვა და სხვა „კაი კაი“ საქმეებისთვის...

ეს წერილი უკვე დაწერილი მქონდა, როცა გავრცელდა ხმა, რომ ფედერალისტებს უნდათ ჩაშალონ არჩევნები, რადგანაც, როგორც შლეგიერ ლაშარს „ალმოუჩენია“, ერთ ჩვენს კანდიდატს— შელიქაშვილს—25 წლის შესრულებას თურმე რამდენიმე თვე უკლიაო. შელიქაშვილს კი, როგორც თითონ ამბობს, 12 იანვარს ამ მიმდინარე წელს შესრულებია 25 წელი.

კანცელიარულ და ადვოკატურ სხიკეში გაწვრთნილ კადეტებისა და ფედერალისტებისგან ეს, როგორც ვიცით, გასაკვირალი არ იქნება, მაგრამ იმათ „გათეთრებას“ მაინც ვერ შესძლებს ვერავითარი ჩხირკედელური პაროქარეშობა.

J—daman.

არჩევნების წინ

ბევრნაირი განსაცვიფრებელი და საყურადღებო მოვლენები გამოააშკარავა რუსეთის რევოლიუციამ. ერთის მხრით იმის შემქმნელნი და გულ-მკერდით მატარებელნი აშკარათ დადგენ ბრძოლის ველზე მუშათა ლაშქრით და წითელის დროშით ხელში, ხოლო მეორე მხრივ თითქოს რევოლიუციისა და ხალხის ინტერესების დაცვის სახელით გამრავლდენ პარტიები, რომელთაც თავიანთ სამარცხვინო მიზნათ გაიხადეს ვიწრო ბურჟუაზიულ ინტერესების დაცვა, განცხრომის შეიდეთა კლასის გამოქომაგება. ისინი თავიანთ მასწრაფებას ხალხის ინტერესების და თავისუფლების დაცვის სახელით ასაღებენ და ამნაირათ სურთ მუშათა პარტიის ლაშქარი, ბურჟუაზიულ წეობილების თავზარდამცემი ლაშქარი გადაპირონ, ოღნავ მაინც შეასუსტონ. ყოველნაირ ღონეს ხმარობენ ისინი ამ მიზნის მისაღწევად, მაგრამ განსაკუთრებულათ აშკარათ კამოჩნდა მათი მოღვაწეობა პოლიტიკურ სარბიელზე ამ უკანასკნელ დროში, არჩევნების წინა დღეებში. დღევანდელი ისტორიული მომენტი ისეთია, რომ შეუძლებელია დღევანდელ გარემოებათა მიხედვით იწინასწარმეტყველოს კაცმა ხვალინდელი დღე რას მოიტანს. არც იმის თქმა შეიძლება დაბეჯითებით და გადაწყვეტით თუ რა მოელის სათათბიროს, დარჩება იგი მართლა „სათათბიროთ“ თუ თათბირის გარდა სხვა უფლებებსაც შეიძენს; ან რამდენს ხანს დარჩება იგი თავის ადგილზე, თუ დაიშლება და სხვ. ყოველს შემთხვევაში ერთი მაინც ცხადია: თუ სათათბირომ ცოტა-ხანს კიდევ იარსება, მას კიდევ საკმაო ოპოზიციონური ძალები მიემატება განაპირა კუთხეებიდან და ეს კი დღევანდელ მომენტში ბევრს რამეს ნიშნავს... მთავრობამ მშვენივრად იცოდა ეს, მშვენივრად იცოდა, რომ განაპირა ქვეყნებს საზოგადოთ რევოლიუციაში უფრო მეტი დანაშაული უდევთ, ვიდრე ცენტრს, და აქიდან, რასაკვირველია, იმათი კანდიდატებიც ვერაფერი სანდო შვილები იქნებოდენ, და სწორეთ ამ მიზნით სხვა ხრიკთა შორის იმასაც მიმართა, რომ აქ არჩევნები დააგვიანა... ამ დაგვიანებულ არჩევნებში ვღებულობთ ჩვენ მონაწილეობას და სწორეთ აქ ადიმაღლეს ხმა ცხოვრების ნაძირალებმა—ხულიგანებმა—ერთის მხრით, ბურჟუაზიულმა პარტიებმა—მეორე მხრით. თფილისის ხულიგანთა პარტია, როგორც მკითხველებმა იციან, დღეს უკვე არ არსებობს როგორც პარტია, როგორც ორგანიზაცია, მაგრამ სამაგიეროთ კერძო პირები, ორიოდ-სამიოდე ინტელიგენტი, ამ „პარტიის“ ძველი სულის ჩამდგმელი და თანამედროვე უნიადაგო მოღვაწენი—გულს მაინც არ იტეხენ და თავიანთ კანდიდატებს აყენებენ არჩევნებისათვის... იმათ რამდენიმე ფურცელი გამოსცეს ამ უკანასკნელ დღეებში, სხვათა შორის ნემეცთა კოლონიისადმი, და, როგორც გაგიგეთ აქაიქ სიტყვიერ პროპაგანდას ეწევიანო. მაგრამ ეს არავისთვის საშიში არაა... დღეს იმის მტკიცება არავისთვის არაა საჭირო, რომ რუსეთი ისეთ მდგომარეობაშია—მისი შვილები მისი მოქალაქენი ხულიგანთა კანდიდატს ვერ მისცემენ ხმას და თუნდაც ეს რამე შემთხვევაში მოხდეს—მაინც მომენტი თავისას იზამს და ჭაერში დაკიდებს მის მოწინააღმდეგე ჯგუფებს და ორგანიზაციებს, სამარცხვინო ბოძზე მიაკრავს ხალხის ინტერესების აშკარა მოღალატეებს. ყოველ შემთხვევაში თფილისის ხულიგანები მარტონი დგანან საარჩევნო ბრძოლის ველზე და მათი დამარცხება გამარჯვებაში არც ერთი მოკავშირე არ იქნება დამნაშავე... უფრო საშიში, უფრო მავარი და აშკარა შეთქმულება მოხდა ხალხის, განსაკუთრებით მშრომელ ხალხის წარმომადგენელთა წინააღმდეგ, სხვა ბურჟუაზიულ პარტიების მხრივ... ქართველი ს.-ფედერალისტები, ქართველი დემოკრატები და რადიკალები ერთად დამწკრივდენ საარჩევნო ყუთებთან და მუშათა დეპუტატების გაშავებას ლამობენ... ბურჟუაზიული რუსული, ქართული და სომხური გაზეთები აჭრელდენ „მოქალაქეთადმი“ მოწოდებებით. უხსნიან ხალხს არა-ჩვეულებრივ მასწავლებელნი მომენტის მნიშვნელობას და ურჩევენ ყველას, ვინც მოქალაქობრივ თავისუფლებას აფასებს, ამათ კანდიდატებს მისცენ ხმა. დაშნაკცუტუნის პარტია და ესერები, როგორც პარტიები, არჩევნებში არ ღებულობენ მონაწილეობას, მაგრამ ეს მაინც იმას არ ნიშნავს, რომ კერძო პირნი, თუნდ დაშნაკელების მთელი ლაშქარი არ მივა საარჩევნო ყუთთან და რამდენიც შეეძლება ზიანს არ მოუტანს მუშათა კანდიდატებს... დაშნაკელები თუნდაც თავიანთ ძველ მოკავშირეებს—ფედერალისტებს მაინც არ დაუღალატებენ ამ მხრივ... მხოლოთ სომხთა ჰნჩაკისტებმა იცნეს მუშათა პარტიასთან დაკავშირება საჭიროდ,—და აი—ერთის მხრით მუშათა პარტია ჰნჩაკისტებთან ერთად და მეორეს მხრით სხვა—ხულიგანთა ბრბოდან და კადეტებიდან დაწყებული ბურჟუაზიულ-რევოლიუციონურ პარტიებამდე—პირისპირ დგებიან საარჩევნო ყუთებთან, ერთის დამარცხება და მეორეს გამარჯვება იმისგანაა დამოკიდებული, თუ რამდენათ შეგნებულათ მოეკიდებიან და რამდენ გამბედაობას გამოიჩენს ამრჩეველი მოქალაქენი ამ საქმეში... რასაკვირველია რომელიმე პარტიის დამარცხება არჩევნებში სრულიად არ ნიშნავს მის სრულიად მოსპობას, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ამა თუ იმ პარტიის გამარჯვებას არჩევნების დროს დიდი მორალური მნიშვნელობა აქვს და სწორეთ ამისთვის მივმართავთ ჩვენ ყველა გონიერ მოქალაქე ამრჩეველთ: არ დაივიწყონ თავიანთი მოქალაქობრივი მოვალეობა და არ ჩაუგდონ კენჭი ისეთ პარტიათა წარმომადგენელთ, რომელნიც მუშათა პარტიის მიერ სისხლითა და ცრემლით მოპოვებულ თავისუფლებით ბოროტმოქმედებენ, ხალხის სახელით გველებრ ასისინებენ ენას, თითქო სახალხო საქმეს ემსახურებოდნენ, ნამდვილათ კი თავიანთ ბურჟუაზიულ კლასობრივ ქვენა აზრებს ემსახურებიან და მთელი თავისი ენერგია იქითკენ მიუმართავთ, როგორმე დასცენ და გაცამტვერონ მუშათა ინტერესების დამცველები... მოქალაქენო! თქვენ შეგნებულათ მოეკიდებით საქმეს, თქვენ გაამჟღავნოთ სხვა ყველა პარტიის წარმომადგენელთ და მხოლოდ სოციალდემოკრატიულ პარტიის კანდიდატებს მისცემთ ხმას... მოქალაქენო! თქვენ კარგათ იცნობთ ამ პარტიას! იგი შორსა და ახლოს მუდამ თქვენი განუყრელი მესაიდუმლე იყო, სხვადასხვა მწარე დროს თავის საიდუმლო ფურცლებით იგი განუგეშებდათ და დარიგებას გაძლევდათ თქვენ! დღევანდელი „თავისუფლებაც“ მხოლოთ ამ პარტიის გმირებმა გასჭედეს, გაიხსენეთ 29 აგვისტოს გმირი მუშები, ნაძალადევის მოედნის დამცველები, ყელებ დაჭრილები და დიდუბის გმირები!.. როდესაც საარჩევნო ყუთებთან მიხვალთ ამათ აჩრდილებს მაინც დაეკითხეთ და იმ პარტიას არ უღალატოთ, რომლის სახელით მათ სული დალიეს.

შხეფელი

მუშათა შორის

ქარვასლის შეგირდების მდგომარეობა. ვინ მოსთვლის და ასწერს თუ რა აუტანელ მდგომარეობაში იყვნენ და არიან ქარვასლის პატარა შეგირდები. აუტანელმა ცხოვრების პირობებმა ქარვასლის შეგირდებსაც აუხილა თვალები და თავისი ცხოვრების პირობების გასაუმჯობესებლათ ამ რამდენიმე ხნის წინეთ გაიფიცენ და ადგენ სხვათა შორის წარუდგინეს მოთხოვნილება: ორმოცდა ათი პროცენტით ჯამაგირების მომატება, დღეში პურის ფულათ აბაზი, ზრდილობიანი მოპყრობა. ასეთმა მოთხოვნილებამ „ხაზეინები“ააშფოთა და შეაძრწუნა, მაგრამ იძულებული გახდნენ, რომ სამართლიან მოთხოვნილებას დასთანხმებოდენ.

დღეს არავისთვის დაფარული არაა, საზოგადოთ, ნოქრების მდგომარეობა, მაგრამ შეგირდების მდგომარეობასთან შედარებით სამოთხეა. „ხაზეინები“ შეგირდებს მზის ამოსვლიდან ჩასვლამდე ცხენივით ატრიალებენ. 12—14 წლის შეგირდებს კვირაში 50—60 კაპ. ჯამაგირს აძლევენ. მაღაზიას ასუფთავებენ, მუშტრების ნაყიდ საქონელს დილიდან სადამომდის აზიდვინებენ, ბინაზე სადილის მოსატანათ გზავნიან, ოჯახში თეფშებს არეცხინებენ და სადაც ნოქრები მოისურვებენ იქაც გზავნიან. მაღაზიების დაკეტვის შემდეგ შეგირდებს „ხაზეინები“ სახლში სხვადასხვა საქმეს აკეთებინებენ. აი ასეთმა მდგომარეობამ აიძულა შეგირდები, რომ გაფიცულიყვნენ.

რეაქციის გამარჯვებამ ქარვასლის „ხაზეინები“ გაამხნევა. ის რაც გაფიცვით შეგირდებმა მოიგეს ფეხქვეშ გათელეს, ძველი „ადათი“ აღადგინეს და უფრო დაუდეგარი, მათი შეხედულობით, შეგირდები დაითხოვეს. ამას წინათ ერთ აღასთან, გაფიცვისათვის დათხოვნილი, შეგირდი აღაგისათვის შავიდა. ვაჭარმა ერამ—ამ აღაგის მაძიებელ შეგირდს უთხრა: „შვილო, შაგირდათ აგიყვან, მაგრამ წითელი ხალათი გაიხადე, სოციალ-დემოკრატობაზე ხელი აიღე, „დამნაკეცაკანი“ გახდი, ფაფახი დაიხურე და სტოლაში დაგაყენებო!“—შეგირდმა უპასუხა „ხალათს გამოვიცვლი, ფაფახს დავიხურავ, მაგრამ „დამნაკეცაკანობას“-კი ვერ ვიკისრებო“. შეგირდის ასეთმა პასუხმა კუჭ-მაძღარი აღა ძლიერ გააჯავრა და აღაგის მაძიებელი მაღაზიიდან გაისტუმრა. ეს პატარა შეგირდი სამი თვეა ულუკმაპუროთ დადის და სახლშიაც აჟამუროდ დედა ჰყავს. აი ასეთი გულკეთილებია „ხაზეინები“!..

ე—მ

ლებში, სადაც ჯერ არჩევნები არ დათავებულა რეზოლიუცია პარტიულ ორგანიზაციებს ავალებს მონაწილეობა მიიღონ არჩევნებში და ეცადონ სათათბიროში თავისი პარტიული კანდიდატები გაიყვანონ.

შემდეგ ამ რეზოლიუციისა კრებამ მიიღო რეზოლიუცია შეიარაღებულ აჯანყებაზე, რომელიც უთითებს იმ გარემოებას, რომ სოც.-დემოკრატიის მთავარი მიზანია პოლიტიკური აგიტაცია და ამ მიზნით პოლიტიკურ ცხოვრების ყოველ მოვლენაში ჩარევა, მთავრობისა და ბურჟუაზიული პარტიების ფიზიონომიის გამოაშკარავება. რომ აჯანყება გაიმარჯვებს მხოლოდ იმ პირობით, თუ მას თანაუგრძნობს და მასში აქტიურ მონაწილეობას იღებს ხალხის ფართე მასსა, რომ სანამ ასეთი პირობები არ არის, სოც.-დემოკრატია წინააღმდეგი იქნება შეიარაღებული აჯანყების, რითაც არ უნდა იყოს ის გამოწვეული: მთავრობის პროვოკაციით, თუ რევოლიუციონური ავანტიურიზმით. რეზოლიუცია საჭიროთ სცნობს მებრძოლ დრუჟინების დაარსებას, რომლებიც შეიტანენ სისტემას და წესიერებას დაწყებულ აჯანყებაში.

პარტიზანულ მოქმედების შესახებ უმნიშვნელო შესწორებით მიღებულ იქნა უმცირესობის ჯგუფისაგან შედგენილი რეზოლიუცია.

კრებამ მიიღო ორი რეზოლიუცია: პროფესიონალურ კავშირის და გლეხთა მოძრაობის შესახებ. ამ რეზოლიუციების შესახებ შეთანხმება ფრაქციების შორის კომისიაშივე მოხდა და კრებაზედაც დიდი კამათი არ გამოუწვევია.

რადგან სხვა და სხვა მიზეზის გამო კრება ადრე უნდა დაშლილიყო, დანარჩენი კითხვებიდან გამოყოფილ იქნა პარტიის ორგანიზაცია და ნაციონალურ პარტიებთან შეერთების საკითხი. პოლშის და ლიტვის სოციალდემოკრატიის დელეგაციას მონდობილობა ქონდა ხელათ შემოსულიყო პარტიაში, თუ მათ მიერ წამოყენებულ პირობებს მიიღებდა კრება—ამიტომ პირველათ მათთან შეერთების საკითხი დაისვა გასარჩევათ. გამოირკვა, რომ პოლშის და ლიტვის სოც.-დემოკრატია თხოულობს პარტიაში შემოსვლას ტერიტორიალური ავტონომიის საფუძველზე, ე. ი. მას უნდა პარტიაში შემოვიდეს არა როგორც ნაციონალური ორგანიზაცია, არამედ როგორც ორგანიზაცია განსაზღვრული ტერიტორიის, რომელიც ამ ტერიტორიის ფარგლებში იმუშავებს ყველა ერის მუშებში. კრებამ ცოტა ხნის კამათის შემდეგ დაამტკიცა კომისიის პროექტი, რომლის შემდეგ პოლშის დელეგაციის წარმომადგენელმა მოკლე, მარა მგრძნობიარე სიტყვით მიმართა მას და განაცხადა, რომ ისინი ამიერიდან არიან წევრი რუსეთის სოც.-დემ. მუშათა პარტიისა.

კრება შემდეგ გადავიდა ლატიშებთან შეერთების საკითხზე. პირობა შეერთებისა თითქმის იმნაირი იყო, როგორც პოლშის სოც.-დემოკრატიასთან — კრებამ თითქმის უცვლელათ მიიღო ის. ლატიშების დელეგაციის ფორმალურათ არ ქონდათ მონდობილობა გაეცხადებიათ ხელათ პარტიაში შემოსვლაზე, მარა ეჭვი არ არის, რომ ლატიშების სოც.-დემ. სიეზდი, რომელმაც უნდა განიხილოს ეს, დაამტკიცებს მას.

„ბუნდთან“ შეერთების კითხვა სულ სხვა ხასიათს ღებულობდა. „ბუნდი“ პარტიაში შემოსვლის აუცილებელ პირობათ თხოულობდა შემდეგი პუნქტის მიღებას: ბუნდი არის ებრაელების პროლეტარიატის ორგანიზაცია. ამან ცხარე კამათი გამოიწვია ორატორთა შორის. კრების ერთი ნაწილი ამტკიცებდა, რომ სოც.-დემ. არ შეუძლია მიიღოს ამნაირი პრინციპი, ბუნდს თუ უნდა პარტიაში შემოსვლა, უნდა გაითქვიფოს პარტიაში, ე. ი. ბუნდი, როგორც ნაციონალური ორგანიზაცია არ უნდა არსებობდეს, მარა კრების უმრავლესობით მიღებულ იქმნა ბუნდის მიერ წამოყენებული პირობა. მარა კრებამ ამასთან ერთათ გამოიტანა რეზოლიუცია, სადაც ნათქვამია, რომ პარტია პრინციპიალურათ წინააღმდეგია ნაციონალური ორგანიზაციის და პარტიის ფედერატიულ პრინციპზე მოწყობისა, მაგრამ აქ ის უშვებს გამონაკლისს, რადგან ერთი მხრით ბუნდთან შეერთების პირობა არ შეიცავს ფედერაციას, (ბუნდი ემორჩილება პარტიულ კრების და ც. კ. გადაწყვეტილებას, აგრეთვე იმ ქალაქებში, სადაც ბუნდისა და ჩვენი ორგანიზაციები არსებობს, დგება ერთი ხელმძღვანელი ცენტრი, რომელსაც ირჩევს ყველა პარტიის წევრი), მეორე მხრით ბუნდი როგორც ისტორიული ფაქტი არ შეიძლება მოისპოს ერთი კალმის მოსმით.

დაბოლოს კრება გადავიდა ორგანიზაციულ კითხვაზე—პარტიის წესდების შემუშავებაზე და დაამტკიცა თითქმის უცვლელათ კომისიის უმრავლესობის პროექტი, სადაც ნათქვამია, რომ პარტია უნდა აშენდეს დემოკრ. ცენტრალიზმის პრინციპზე. ც. კ. ც. ო. ირჩევა პარტიის კრებაზე და მათ არ აქვთ კოოპტაციის უფლება. პოლიტიკური კითხვების გადაჭრის დროს ორივე ცენტრი ერთდება და ერთათ წყვეტს კითხვას. პარტიის ჩვეულებრივი კრებები წელიწადში ერთხელ ხდება. არაჩვეულებრივ კრებას იწვევს ცეკა, თუ მას მოითხოვს პარტიის წევრთა ნახევარი. კრება ეწყობა დემოკრატიულათ და ყვითეულ 50) პარტიის წევრთ აქვთ უფლება თითო დელეგატის არჩევისა.

ამის შემდეგ კრებამ აირჩია ცენტრალური დაწესებულებები და დაიშალა.

ამნაირათ ამ სიეზდმა პარტიას მოუტანა სრული შეერთება,—შეერთება არა მარტო უმცირეს-უმრავლესობისა, არამედ შეერთება ნაციონალურ ორგანიზაციებთანაც. თუ აქამდე რუსეთი ს.-დემოკრატიას დიდი გავლენა ქონდა, ამიერიდან მისი მნიშვნელობა რუსეთის პოლიტიკურ ცხოვრებაში ერთი ათად გაიზრდება. სხვა და სხვა ერის შეგნებული პროლეტარიატი შეერთებული ერთ დიდებულ პარტიაში მედგრათ გასწევენ თავის მიზნისაკენ.

კრებაზე გაიმარჯვა უმცირესობის მიმდინარეობამ და ამიერიდან პარტიის მოღვაწეობას საფუძვლათ დაედება მისი ტაქტიკური შეხედულება, უმრავლესობის მიმდინარეობა დამარცხდა. ის ოპოზიციაში ჩაუდგება სიეზდის უმრავლესობას. მარა პარტიას არ უნდა ეშინოდეს აზრთა სხვა და სხვაობისა. მხოლოდ ის პარტია იზრდება და ვითარდება, რომელშიაც ყველა ერთი თავივით არ აზროვნობს. ჩვენ ვისურვებთ მხოლოდ, რომ არსებულ მიმდინარეობათა შორის იდეური ბრძოლა ნორმალურ კალაპოტში ჩადგეს და თავიდან ავიშოროთ ფრაქციული ბრძოლის ცუდი მხარეები!

ამხანაგი,

პროვინცია.

სად. ნატანები (გურია). რეაქციის სუსხი პირველათ გურიაში ნატანებმა იგრძნო—გურიის დასასჯელათ გაგზავნილი ალიხანოვ-ავარსკის არმიის ავანგარდი, პირველათ ნატანებს შეესია და მრავალ წლობით წვითა და დაგვით შენაძენი გლეხების სარჩო საბადებელი ერთი ხელის გაქნევით ნაცრათ და ფერფლათ აქცია. ოდესღაც სად. ნატანები თითქმის ერთ დაბას არ ჩამოუვარდებოდა. აქ იყო რამდენიმე დუქანი, ფოსტის განყოფილება და სხვა. მაგრამ თუ არა ქრისტეს მოყვარე მხედრობა ნატანებს, პირველათ დუქანბაზარი გახდა მათი მტარვალი ხელის მსხვერპლი. გადასწვეს დუქნები და შემდეგ შეესივნენ სოფელს. ჯარის შემოსევა და ხულიგან-ჯაშუშების თავის აღება ერთი იქნა. დღემდი ხალხის მოყვარე და მისთვის თავდადებული, ჯარის მოსვლისთანავე გახულიგანდა, ე. ი. თავისი ნამდვილი ფიზიონომია გვიჩვენა. დასამტკიცებლათ ავიღოთ ერთი ფაქტი. ნატანებლები თვრამეტი წლის განმავლობაში თავ-თავის დროზე იხდიდნენ მიწის ღალას. ეს ადგილი ნახევარი თავ. ნაკაშიძეებს და ნახევარი ხაზინას ეკუთვნის. როგორ წარმოიდგენდენ ნატანებლები, თუ ისეთი ვინმე ყოვლათ გახრწნილი ადამიანი გამოჩნდებოდა, რომ მოინდომებდა იმ ადგილის მისაკუთრებას, სადაც მათ მრავალ წლობით ოფლი უწვეთებიათ, მის დასამუშავებლათ და გასანოყიერებლათ. ვერ წარმოიდგენდენ მარა ქრისტეს მოყვარე მხედრობის შემოსევა და ასეთ ხულიგნების გამოჩენა ერთი იქნა. რეაქციამ მათ თვალები დაუბნელა, სიხარულით გული აუტოკა, ასე გონიათ ის მუდამ იქნება და მათ საზიზღარ მოქმედებას გასავალი ექნება. ერთ მშვენიერ დღეს ნატანებლებმა თავის თვალით დაინახეს, რომ თავ. ჯავახოვს და აზ. იოს. ბოლქვაძეს (ეს უკანასკნელი „თავისუფლების“ დროს საზოგადოების წარმომადგენლათ იყო) მაწის მზომელი მოეყვანა და მიწას იზომავდა. ამ ამბავს შემთხვევით შეხვდა ოზურგეთიდან მომავალი მიშა ნაკაშიძე და როცა ეს ამბავი დაინახა ძლიერ გაუკვირდა და მიმართა მიწის მზომელს და აუხსნა, რომ თვრამეტი წლის განმავლობაში გლეხებს სრული უფლება აქვთ ამ მიწებზე და მე არავის ნებას არ მივცემ, რომ ისედაც გაჭირვებულთ ეხლა ეს მიწები გამოეცალოს ხელიდან და სახოვა თავი დაენებებია. დღეს მართლაც სხვა დრო დაგვიდგა და რეაქციამ ფეხი მოიდგა, მარა განა შემთხვევით უნდა ვისარგებლოთ! თავ. ჯავახოვს და აზნ. ბოლქვაძეს მეტი არაფერი დარჩენოდათ, თავი დაანებეს და ყურ ჩამოჭრილი წავიდნენ. მოვაგონებ თავ. ჯავახოვს და აზ. იოს. ბოლქვაძეს, რომ ხალხი დღეს თუ ხვალ თავის მიზანს მიაღწევს და მათ საზიზღარ მოქმედებას შესაფერ მსჯავრს დასდებს.

შემთხვეეით დამსწრე.

—

ს. კოდა (გორის მაზრა). რეაქციის დროებით გამარჯვებამ წელში გამართა მშრომელ ხალხის წურბელები და ძველებურათ დაიწყეს ხალხის სისხლის წოვა.

ს. კოდის და ნახევარ ფლევის მებატონე სოსიკო თარხნიშვილი, რეაქციის გამარჯვებით წახალ-სებული, მისდგა საცოდავ გლეხებს და სულით ხორცამდე არა შეარჩინარა. რაც თავისუფლების დროს დააკლდა იმას ახლა ერთორათ იღებს. თვითეულ გლეხის ოჯახს თითქმის 20—30 თუმნამდე გადასახადი შეხვდა, ახლა თქვენ წარმოიდგინეთ, როგორ უნდა გადიხადოს ამდენი ფული ღარიბ-ღატაკმა გლეხკაცმა? რას იზამ! ნათქვამია: „დრონი მეფობენ და არა მეფენი“. რეაქცია მეფობს და თავადიც სარგებლობს.

ბრწყინვალე თავად სახლი დაზღვეული აქვს „რუსეთის დამზღვევ საზოგადოებაში“, როგორც ამბობენ 8,000 მანეთად და უნდა რომ სახლი დაიწვევინოს და გლეხკაცობას მოახვიოს თავზე. ამიტომ სახლი დაცალა, თვითონ თფილისში წაბრძანდა და ვიღაც კაცი შეასხიდა, როგორც ამბობენ, მასთან ყოფილი მზარეული უნდა იყოს, რომელსაც დავალებული აქვს თავადის სახლის დაწვა. ორჯერ კიდეც წაუკიდა ამ ძმის მოღალატემ თავადის სახლს ცეცხლი, მაგრამ გლეხებმა დროზე შეატყვეს და დაწვას გადაარჩინეს.

მ ხედვენ რა გლეხები, რამიც იყო საქმე, დაუწყეს მებატონის სახლს დარაჯობა. ასე, ამ მებატონემ, ახალი ბეგარა დააკისრა კოდელ გლეხებს. გლეხები თხოულობენ, რომ ეს ამბავი ქვეყანამ იცოდეს, რომ ბოლოს, სახლი რომ დაწვან, ჩვენ დამნაშავენი არ გამოვიდეთ. ასე სასაცილოთ იქცევა გაუმაძღარი მებატონე სოსიკო თარხნიშვილი.

ს. ვაკაში კაზაკები ორ დღეს დარჩნენ. დააჭირეს 56 გლეხი, წაასხეს ხაშურში და გუზთმცემის შემდეგ, 8 კაცს გარდა ყველანი გაანთავისუფლეს.

დათიკო.

სადღეისოთ

ვანო და გიგო

ვანო მშრომელიძე და გიგო ნებიერიძე პირველათ შეხვდენ ერთმანეთს ათი წლის შემდეგ. ისინი დიდხანს აკვირდებოდენ ერთი მეორეს, თითქო ერთმანეთი ეცნობოდათ და ვერც ცნობდენ.

ის ვანო, რომელიც დღეს გიგოს წინ იდგა, აჩრდილი იყო იმ ვანოსი, რომელსაც გიგო სემინარიაში იცნობდა.

ის გიგო, რომელსაც ვანო იცნობდა სემინარიაში, აჩრდილი იყო იმ გიგოსი, რომელიც დღეს იდგა ვანოს წინ.

ვანო მთლათ ჩამომხმარიყო, გალეულიყო, გაყვითლებულიყო, მხრებში მოხრილიყო, თვალები ჩაცვივნოდა, სახე დანაოჭებოდა, დაღაროდა. ამ სახეზე, ამ თვალებში მხოლოდ მტკიცე ენერგიის გამომეტყველება შერჩენოდა, ის კი არა და უფრო ძლიერაც ალბექდოდა. ვანო საზოგადო იერით-ღა, საზოგადო გამომეტყველებით-ღა იცნობოდა, ჰკვიანური, მომხიბვლელი გამომეტყველებით!

გიგო კურატივით ჩასუქებულიყო, ღიპი წამოშვეროდა, ქონ მოდებულ სახეზე წითლათ ღაჟღაჟი და ბზრიალი გაქონდა, თვალები წამოსივებოდა, თითქო გადმოცვენას ლამობენო. ამ სახეზე, ამ თვალებში მხოლოდ მცონარე ნებიერების გამომეტყველება შერჩენოდა. ის კი არა და უფრო ძლიერაც ალბექდოდა. გიგოც საზოგადო იერით-ღა, საზოგადო გამომეტყველებით-ღა იცნობოდა,—უაზრო, უკუმგდებელი გამომეტყველებით!

ამ ათი წლის წინათ ვანო მშრომელიძე და გიგო ნებიერიძე ერთად სწავლობდენ სემინარიაში.

ვანო იმ დროს მეტათ ცოცხალი და მკვირცხლი ყმაწვილი იყო, ალბათ ამიტომ ის ურჩი მოსწავლე იყო; მისი ფაქიზი და გრძნობიერი ბუნება ოდნავაც ვერ ეგუებოდა სასწავლებლის უკუღმართ, სულის შემხუთავ წესებს, და ამის გამო მას ძალიან ხშირათ შეხლა-შეჯახება უხდებოდა ხოლმე სასწავლებლის მთავრობასთან. მას თავის ამხანაგებშიაც მუდამ უკმაყოფილების ხელი შექონდა და მათაც ხშირათ უფროსების წინააღმდეგ ამხედრებდა. სასწავლებლის მთავრობამ ველარ აიტანა ვანოს ასეთი ურჩობა-თავხედობა და დაითხოვა ის მეორე კლასიდან.

გიგო იმ დროს მეტათ უსიცოცხლო და ზანტი ყმაწვილი იყო, ალბათ ამიტომ ის მორჩილი მოსწავლე იყო; მისი მძიმე და ჩლუნგი ბუნება ადვილათ ეგუებოდა სასწავლებლის უკუღმართ, სულის შემხუთავ წესებს, და ამის გამო მუდამ მშვიდობიან, კეთილგანწყობილებაში იყო სასწავლებლის მთავრობასთან. მას ამხანაგებთანაც ჩვეულებრივ მშვიდობიანი, უწყინარი დამოკიდებულება ქონდა, ხოლო როცა ამხანაგები უფროსების წინააღმდეგ წამოიწევდენ და ხმას აიმაღლებდენ, მაშინ გიგო მათ ზურგს უკან ამოეფარებოდა და თუ ისიც ოდნავაც არის ხმას ამოიღებდა, ცდილობდა, რომ მისი ხმა მხოლოდ ამხანაგებს გაეგონათ და უფროსების ყურამდე კი არ მისულიყო. ასეთი უწყინარი მოსწავლე უფროსებს ძალიან მოსწონდათ და მას საკადრისათ აწინაურებდენ. სასწავლებელიც საქებარი ატესტატით დაამთავრებინეს.

სასწავლებლიდან გამორიცხული „ურჩი“ ვანო ერთბაშათ და პირდაპირ ცხოვრების ტალღებში გადაეშვა. მან ერთიანათ შეისისხლხორცა პროლეტარიატის ცხოველმყოფელი სოც.-დემოკრატიული მოძღვრება და მით გონება-გაშუქებულმა, აღფრთოვანებულმა, პროლეტარიატს მიაშურა, რომელიც იმ დროს ჯერ ისევ უმეცრების წყვდიადით იყო გარემოცული, ენერგიულათ დატრიალდა ხალხში და სისტემატიური მეცადინეობით მასში ცნობიერების შუქის შეტანა იწყო. დღე და ღამ მან მოსვენება აღარ იცოდა, თავისი პირადი ცხოვრების მოწყობაზე და ნივთიერ უზრუნველყოფაზე ძალიან ნაკლებათ ფიქრობდა; ნახევრათ მშიერ-მწყურვალი უხეიროთ ჩაცმულ-დახურული ის მუდამ ნესტიან სარდაფებში ცხოვრობდა; უკეთესათ ცხოვრება მისთვის ყოვლათ შეუძლებელი იყო, სახსარიც არ ქონდა ამისათვის: იმ მცირეოდენ თავის-სარჩენ მუშაობით (გაკვეთილებით), რომლისთვისაც ძლივს რჩებოდა დრო, სადაც საცოდავ გროშებს შოულობდა, სხვა მხრივ კი არავითარი შემოსავალი არ ქონდა. ამავე დროს ვანო მუდამ გულის-ტრიალში იყო მუშებში მეცადინეობის გამო: იმ დროს ასეთი მეცადინეობა მეტის-მეტათ სახიფათო იყო; მთავრობამ შეატყო თუ არა მუშებს უჩვეულო მოძრაობა, გადაწყვიტა ეს მოძრაობა სათავეშივე ძირიანათვე ამოეგდო, რომ ვერასოდეს ველარ აღორძინებულიყო, და აი გულმოდგინეთ შეუდგა იმ თითო-ოროლა პროპაგანდის ძებნა-ჩხრეკას, რომლებიც ამ მოძრაობის გამომწვევე მიზეზათ მიაჩნდა. ჯაშუშებით გარშემორტყმული ვანო, არა თუ უკან არ იხევდა, სულ უფრო მეტი ენერგიით განაგრძობდა თავის მოქმედებას; სულ უფრო გულმოდგინეთ ასწავლიდა მუშებს ყოველგვარ მათ საჭიროებას, ასწავლიდა დაუდეგარ ბრძოლას ხაზეინებთან, მედგარ ბრძოლას მთავრობასთან. და თუმცა ვანო მეტის-მეტათ ფრთხილათ ეწეოდა მუშაობას, მაგრამ მისი და მის ამხანაგების ასეთი მუშაობის მეოხებით, მუშათა მოძრაობა თანდათან ისე გაფართოვდა, მათი ბრძოლა თანდათან ისე გაძლიერდა და ამის გამო მთავრობის მხრივაც თვალ-ყურის დევნება ისე სასტიკი შეიქნა, რომ ვანოსთვის სრულიად შეუმჩნევლათ თავის დამალვა ყოვლათ შეუძლებელი გახდა, და აი ერთ მშვენიერ დღეს ვანომ სატუსაღოში ამოყო თავი. მთელი წელიწად-ნახევარი ვანოს ციხის აუტანელ პირობებში სული ხდებოდა. ისედაც მეტათ დასუსტებული ჯანი კიდევ უფრო უძლურდებოდა, ფიზიკურათ დატანჯულს ათასგვარი ზნეობრივი ტანჯვაც სულს უმწარებდა. ციხიდან გამოშვების შემდეგ ვანომ ისევ მუშებს მიაშურა, კვლავ თავგანწირვით განაგრძობდა მათ შორის მუშაობას, კვლავ ციხეში ჩააგდეს იგი, კვლავ გამოუშვეს, კვლავ დაიჭირეს... ბოლოს და ბოლოს ასე გატანჯულ-განაწამებ ვანოს ციმბირში უკრეს თავი და იქ მან კვლავ ნახევრათ მშიერ-შიშველმა საშინელ ტანჯვა-წამებაში გაატარა წელიწად-ნახევარი. მაგრამ როცა ასეთი მდგომარეობა მის თვის ყოვლათ აუტანელი შეიქნა, განსაკუთრებით იმის მეოხებით, რომ სამშობლოდან ამბები მოსდიოდა—შენგან და შენი ამხანაგებისგან გაცნობიერებული ხალხი ერთიანათ მოძრაობაში მოდის და თვითმპყრობელობაზე სამკვდრო-სასიცოცხლო იერიშის მისატანათ ემზადებაო, ვანოს ვულმა ველარ გაუძლო; საიდანღაც, როგორღაც ხელთ იგდო სამგზავრო ფული და მოქუსლა ციმბირიდან სამშობლოსაკენ.

აი ამ დროს შეხვდა მას სამშობლოში გიგო ნებიერიძე.

გიგო სასწავლებლის კურსის დამთავრების შემდეგ სამსახურში შესულიყო. კარგა მოზრდილი ჯამაგირი ეძლეოდა, რომელიც სულ უფრო და უფრო ემატებოდა. თბილათ, მაძღრათ და უზრუნველათ, განცხრომით ცხოვრობდა, რის გამოც ჯანი, სისხლი და ქონი დღითი-დღე ემატებოდა. სადარდელი და უსიამოვნების მომგვრელი მას თითქმის არაფერი ჰქონდა. მხოლოდ ერთი რამ აწუხებდა მას: სამსახურში დაწინაურებას ვერც ისე სწრაფათ ახერხებდა, როგორც ოცნებობდა. სამსახურის უფროსი, თვითონ რუსი, უპირატესობას სამსახურში მუდამ რუსსავე მოსამსახურეს აძლევდა და გიგოს კი, როგორც საზოგადოთ ყველა „ტუზემცებს“, დამსახურების შესაფერათ არ აჯილდოვებდა. ბევრჯელ კიდევ მისსავე ქვეყანაში გიგოს სომეხი ინტელიგენტები ელობებოდენ წინ და გასაქანს არ აძლევდენ. ასეთმა აშკარა „უსამართლობამ“ თვით ნებიერ და უშფოთველ გიგოსაც კი უკმაყოფილების სული გაუღვიძა მთავრობის და სომხების წინააღმდეგ და მასაც აღუძრა ოცნება „საქართველოს განთავისუფლებაზე“, ავტონომიასა და ფედერაციაზე, რომელიც ამ დროს ასეთივე მიზეზების გამო უკვე მოდაში შემოვიდა გიგოს მზგავსათ „დაჩაგრულ“ ქართველ „ინტელიგენტებში. ისიც ამ თავის ჯურის ინტელიგენტებთან ერთად ფედერალისტების პარტიაში ჩაეწერა და ერთ-ერთ მის „მომქმედ“ წევრათ გადაიქცა. მაგრამ რადგან ხალხის მიუმხრობლათ ავტონომია-ფედერაციაზე ოცნება ცარიელ ოცნებათ დარჩებოდა, ამიტომ ხალხის მოსამხრობათ ფედერალისტებმა სოციალისტები დაირქვეს და ამ სახით „სოციალისტ-ფედერალისტებათ“ მოევლინენ ხალხს, გიგოც „სოციალისტ-ფედერალისტი“ შეიქნა.

გიგო დღეს ერთ-ერთ თავის კანდიდატათ ყავს წამოყენებული ს.-ფედერალისტთა პარტიას. ყველა მისი, და მით უმეტეს სხვა ბურჟუაზიულ პარტიების კანდიდატები ასეთი გიგოები არიან.

ვანო სხვა კანდიდატთა შორის წამოყენებული ყავს სოციალდემოკრატიულ პარტიას. მისი კანდიდატები უმეტეს ნაწილათ ასეთი ვანოები არიან,—იმ განსხვავებით, რომ ზოგი ვანო ინტელიგენტია, ზოგიც (და უმეტესი ნაწილი) მუშა.

მოქალაქეებმა ჯეროვანათ უნდა გაარჩიონ გიგოები და ვანოები და ისე აირჩიონ თავიანთი წარმომადგენლები.

ვალენტინი.

—

ამრჩევლებთა საყურადღებოთ

ამომრჩევლების საარჩევნო კრება ქ. თფილისში იქნება 10 მაისს დილის 9 საათიდან საღამოს 9 საათამდის.

პირველ უბანში არჩევნები მოხდება ნიკიტინის ცირკში ოლგინსკი ქუჩაზე.

მეორეში—სასტუმრო „როსიაში“ გოლოვინის პროსპექტზე.

მესამეში—პუშკინის ბიბლიოთეკაში, ალექსანდროვის ბაღში.

მეოთხეში—ქალაქის „უპრავაში“.

მეხუთეში—სახელოსნო სასწავლებელში.

მეექვსეში—პუშკინის ქალაქის სკოლის შენობაში.

მეშვიდეში—ვარლამოვის თეატრში (ავლაბარში).

მერვეში—კომერციულ სასწავლებელში.

მეცხრეში—„ლობრანიის“ საზაფხულო შენობაში, მიხაილოვის ქუჩაზე.

მეათეში—ზუბალოვის სახალხო სახლში კიროჩნის ქუჩაზე.

—

დეპეშები

(პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტო).

8 მაისი.

კალიში. დღეს ეუმბარით დასჭრეს პოლკის კამანდირი გელლერი.

პეტერბურგი. კომისიის მოხსენების ყველა მუხლების განხილვის შემდეგ ცხრა მუხლი უცვლელათ მიიღეს. ერთის საათის კრების შეწყვეტის შემდეგ მიიღეს კომისიის მოხსენების მე-19 მუხლი. შემდეგ დაიწყეს შინაგან მინისტრის შეკითხვის შესახებ მსჯელობა. ზოგიერთი ორატორები შესწორებას თხოულობდენ. გრძნობით სავსე სიტყვა წარმოსთქვა პოლონეთის დეპუტატ კრისტოვსკიმ. მან წინადადება შეიტანა, რომ რაც უნდა საშინელი შედეგები მოყვეს, ყოველ დღე, როგორც ლოცვას, ისე უნდა ვიმეორებდეთ შეკითხვებს, ამდენ დატუსაღების და გადასახლების გამო (ტაშის ცემა). ყველა შესწორება უარყო სათათბირომ. სანამ უკანასკნელათ კენჭს უყრიდენ ამ საკითხს, სიტყვა სახელმწიფო სათათბირო კონტროლიორს მისცეს, რომელმაც აცნობა სათათბიროს, რომ ამ კითხვის გადაწყვეტაზე თვით შინაგან საქმეთა მინისტრს უნდოდა დასწრება და კიდევაც მოვიდა დღის სამ საათზე, მაგრამ, რაკი დაინახა, რომ ლაპარაკი დიდხანს გაჭიანურდა. ისევ წავიდა. სახელმწიფო კონტროლიორი თავის ვალდებულათ სთვლის თავის „კოლეგის“ მაგივრათ განაცხადოს, რომ შეკითხვა მიღებულ იქნება და სათათბირო პასუხს კანონით განსაზღვრულ ვადაში მიიღებს; სახელმწიფო კონტროლიორი ვერ უარყოფს იმ საბუთებს, რომლებიც შეკითხვაშია მოხსენებული და მხოლოდ სახეში მიიღებს შეკითხვის ფაქტს.—სათათბირომ ერთხმათ მიიღო შეკითხვის ფორმა. ხვალ და ზეგ სხდომები არ იქნება.

პეტერბურგი. ბეჭდვითი სიტყვის მთავარ გამგეობას შუამდგომლობა აღუძრავს პასუხისგებაში მისცენ გაზეთ „დელო ნაროდა“-ს რედაქტორი ულიანოვი და „ვოლნა“-ს შირიაევის ქალი.

პეტერბურგი. აქ ფეხით მოვიდენ ვოლოგდის გუბერნიიდან რამდენიმე კაცი, რომლებსაც უნდათ სათათბიროს პეტიცია წარუდგინონ გლეხების მდგომარეობის შესახებ.

პეტერბურგი. გაზეთების სიტყვით სახელმწიფო სათათბიროს თავმჯდომარემ ოფიციალური ცნობა მიიღო, რომ სათათბიროს დეპუტატებს ადრესის წარსადგენათ აღარ მიიღებენ; ადრესი სასახლის მინისტრის ხელით უნდა გაუგზავნონ. ეს დღეს მოხსენდება სათათბიროს. ასეთივე ცნობა მიიღო სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარემაც.— გაზეთები იტყობინებიან, რომ კადეტების ცენტრალურმა კომიტეტმა გადასწყვიტა შეადგინონ სახელმწიფო საბჭოში კადეტების ფრაქცია, რომელშიც საბჭოს 12 წევრი შევიდა. სათათბიროში შეიტანეს 30 დეპუტატის ხელმოწერილ წინადადებას, დაუყონებლივ განხილულ იქნას აგრარული საკითხი, რისთვისაც უნდა შესდგეს სათათბიროში [illegible] სია 13 კაცისაგან.

მოსკოვი. ყველა ასოთ-ამწყობებმა [illegible] ხორციელეს კვირა-უქმე დღეებში [illegible] ხვალ გაზეთები არ გამოვა.

ნოვომინსკი. ღამე მოკლეს სოფლის [illegible] წავლებლო სემინარიის ინსპექტორი.

ბრესტ-ლიტოვსკი. შუაშუა ქალაქში [illegible] ვოლვერით მოკლეს ბოქაულის თანაშემწე [illegible] ნესოვი. მკვლელი მიიმალა.

პეტერბურგი. „კანონთა კრებულში“ [illegible] ცხადებულია უმაღლესი უქაზები, რომელი[illegible] ლითაც ნაბრძანებია სათათბიროს წევრთა არ[illegible] ნები მოხდეს: ტობოლის გუბერნიაში 15 მაი[illegible] ესისეს—30 მაისს; ურალის ოლქში—18 [illegible] ისს; ასტრახანის გუბერნიაში კალმიკებისთვის 12 მაისს; კარგაზებისკენ—18 მაისს; ქუთ[illegible] სის, განჯის, ერევნის გუბერნიებში და ყარ[illegible] და თერგის ოლქებში 16 მაისს; თფილის[illegible] გუბერნიაში, ქალაქ თფილისში და უუბნის ოლ[illegible] ში—26 მაისს.

მოსკოვი. მონარქისტების პარტიის კრ[illegible] ხელმწიფე იმპერატორს დეპეშით სთხოვ[illegible] მისცეს ამნისტია. გადაწყვეტილია ასეთივე [illegible] პეშა საბჭოს უმცირესობას გაეგზავნოს. [illegible] კოეში ადრესზე ხელს აწერინებენ, რომე[illegible] ხარბინს უნდა გაუგზავნონ, რუსეთის ინტ[illegible] ხების დაცვისათვის.

ბათუმი. მოკლეს ამერიკის ვიცე კონსულ[illegible] სტიუარტი. მკვლელი მიიმალა.

პეტერბურგი. სახელმწიფო სათათბი[illegible] კრება გაიხსნა დღის 12 საათსა და 20 წუ[illegible] თავმჯდომარემ თავისი ადგილი დაიჭირა. [illegible] სტრების სკამები ცარიელია. სახელმწიფო [illegible] ბჭოს ლოჟაში მხოლოდ საბჭოს შვიდი წ[illegible] ზის. კრების გახსნისას თავმჯდომარემ გამ[illegible] ცხადა სათათბიროს, რომ მან შეასრულა თ[illegible] მინდობილობა და გადასცეცა, წარუდგი[illegible] ადრესი ხელმწიფე იმპერატორს, დეპუტ[illegible] ხელით, რომელიც შესდგება თავმჯდომარ[illegible] მისი ამხანაგის, მდივნის და მისი ამხანაგის[illegible] დეპუტაციის მიღების ნებართვისთვის თ[illegible] მარემ შუამდგომლობა აღძრა. პასუხათ მიიღ[illegible] გორემიკინის წერილი, რომლითაც ის აცხადე[illegible] რომ ადრესი როგორც სათათბიროს თავმჯდომა[illegible] რის, ისე საბჭოს თავმჯდომარისაგან უნდა წ[illegible] დგენილ იქნას უმაღლესი მოხსენებისა[illegible] ერთად. ნოვგოროდცევს (ეკატერინოსლავის გ[illegible] ბერნია) შეაქვს რეზოლიუციის შემდეგი პრ[illegible] ექტი. „ვიღებთ რა მხედველობაში, რომ ს[illegible] სიტყვის მნიშვნელობა მის შინაარსშია იხა[illegible] და არა იმაში, თუ რა გვარათ იქნება ის [illegible] დგენილი, სათათბირო მორიგ კითხვების გა[illegible] ლვას იწყებს და თხოულობს ამ საკითხის [illegible] შესახებ მსჯელობის შეწყვეტას, რომელიც [illegible] ლიად ჩირქს არ სცხებს სათათბიროს და [illegible] უფლებას“. ალადინი (სიმბირსკის გუბ.) ამ[illegible] რისაა, რომ პირველ ნაბიჯზე, როცა სათათბი[illegible] რო სიტყვიდან საქმეზე გადავიდა, დაბრკოლე[illegible] გადაელობა; სათათბიროს დეპუტატები არ მიიღ[illegible] თუმცა ყოველთვის უმაღლესი მთავრობა დეპუტ[illegible] ყველა დეპუტაციებს. ორატორი დიდ მნიშვნელ[illegible] აძლევს ამ ფაქტს, და ამბობს, რომ ხალხი [illegible] იგონებს ყველაფერს, რაც აი ამ ტრიბუნი[illegible] ითქმება და დირსეულათ დააფასებს იმ დაბრკო[illegible] ლებებს, რომლებიც სათათბიროს მოქმედებას[illegible] ხელს უშლის“. კოვალევსკის მაგალითი მოყა[illegible] ინგლისის და გერმანიის პარლამენტარულ ცხოვ[illegible] რებიდან, სადაც ადრესსაც უბრალოთ წარუდგე[illegible] ნენ ხოლმე უმაღლეს მთავრობას და თხოუ[illegible] ლობს, მიიღონ რეზოლიუცია. ნაბოკოვი ა[illegible] რებს იმ დეპუტაციას, რომელიც მოწვევ[illegible] თხოულობს, სათათბიროს დეპუტაციასთან, [illegible] მელსაც სულ სხვა ხასიათი აქვს: სათათბირ[illegible] უნდა კი, მისი აზრით, უფრო კარგათ მოეწ[illegible] ადრესის წარმოდგენა, მარა უკვე შემუშავებ[illegible] იყო სხვა საშუალება, რომელიც ადრესის [illegible] შენელობას სრულიად არ სთვლის,—თხოუ[illegible] მიიღონ წამოყენებული რეზოლიუცია. რეზოლ[illegible] უცია კენჭი უყარეს და ერთხმათ მიიღეს. [illegible] მდეგ თავმჯდომარე კითხულობს იმ განცხად[illegible] ებს, რომლებიც მას წარუდგინეს. მდივანი კით[illegible] ლობს აგრარულ კანონპროექტს, რომელიც [illegible] ლხის თავისუფლების პარტიას შეუმუშავებია [illegible] წარუდგენია სათათბიროსთვის. კორნილოვი თხ[illegible] ულობს პირველათ განხილულ იქნას ამხანაგ[illegible] საკითხი. ნაბოკოვი ამბობს, რომ ასეთი გ[illegible] დება სათათბიროს არ მიუღიათ. —სათათბირო[illegible] კომისიის შემუშავებულ რწმუნების წესების მ[illegible] ხლების განხილვას შეუდგა.

პოლტავა. მანჯურიიდან დაბრუნებულ ჯარი[illegible] კაცებს მღელვარება ეტყობა. გუბერნატორს [illegible] არებული თხოვნები მიუღია შემწეობის შესახ[illegible]

პარიჟი. დღეს ხელ მეორეთ კენჭის ერთ[illegible] რჩიეს 148 ოდქში; 1 ანტი-სოციალისტი, 3 [illegible] ნსერვატორი, 1 ნაციონალისტი, 24 შემარ[illegible] რესპუბლიკანელი, 7 პროგრესისტი, 28 რად[illegible] ლი, 56-რადიკალ სოციალისტი, 22 შეერთე[illegible] ლი-სოციალისტები.—გვიანში მანიფესტან[illegible] ბმა დეპუტატ პატრას არჩევის გამო ჩაამტვრ[illegible] ფრეფექტურის კარები და ცდილობდენ შიგ [illegible] სვლას. პრეფექტი და კომისარი ამაოთ ცდ[illegible] ლობდენ ხალხის დამშვიდებას. პრეფექტ[illegible] უბრძანა ჟანდარმებს რევოლვერები გაეტა[illegible] ჟანდარმები იძულებული შეიქნენ სროლა დაეწყ[illegible]

რედაქტორ-გამომცემელი **კ. თავართქილაძე**